

Hrvatski

glasnik

GLASILO HRVATA CRNE GORE

Godina IX Broj 82 Veljača 2012. ISSN 1800-5179

Višestoljetna tradicija

Miroslav Miro Franović

Str. 6

Tripundansko veče

Str. 17

Karnevalski dani

Str. 23

Poštovani čitatelji

Prihvatila sam ovaj delikatan, zahtjevan i odgovoran posao, koji je uvršten u prioritetne projekte Hrvatskoga građanskog društva Crne Gore- Kotor i nadam se da ću ga uspješno obavljati.

Sudjelujući u radu Uredništva kao član imala sam priliku surađivati s ostalim članovima koji znalački i profesionalno daju svoj doprinos u odabiru članaka i kreiranju cjelokupnog časopisa.

U dosadašnjih osamdesetak brojeva ostvarili su svojevrstu prepoznatljivost i na osnovi mnogih vaših pisama potpore, pohvala i dobronamjernih kritika zaključujem da su dobro prihvaćeni i da su opravdali svoje postojanje.

Znajući to, a i radeći pod budnim okom članova Upravnog odbora Društva, imam još veću obvezu opravdati iskazano povjerenje.

Očekujem i od vas potporu i pomoć u vidu sugestija, prijedloga, priloga, a kako bi ovaj naš i vaš časopis i ubuduće zračio profesionalnošću i kvalitetom, te vam unaprijed zahvaljujem na tome.

U ovom broju čitat ćete redovite rubrike iz života i povijesti: Kroniku Društva, Botunade, o sportašima, o Bokeljima u Zagrebu, ali također i o događajima koji su obilježili protekli mjesec kao što su Tripundanske svečanosti, karnevalske fešte i aktivnosti hrvatskih udruga i stranaka.

Trudit ćemo se da mjesečni tempo izlaska Glasnika što dulje održimo, odnosno da nam financijske mogućnosti to dopuste.

*Vaša urednica
Tijana Petrović*

**Na osnovi odluke Upravnog odbora
Društva cijena časopisa je od 01. siječnja
2.00 eura**

**Godišnja članarina od 2012.godine
iznosi 10.00 eura**

“Hrvatski glasnik”, Kotor, je upisan u evidenciju javnih glasila kod Republičkog sekretarijata za informisanje RCG pod rednim brojem 04/01-1828 od 31.12.2002. godine. Časopisu je dodijeljen međunarodni standardni broj za serijske publikacije ISSN 1800-5179, koji je otisnut u gornjem desnom uglu korica. Časopis izlazi mjesečno.

Adresa: **Zatvoreni bazen, Škaljari 85330 Kotor**
Telefon: +382 (0)32 304 232 · Faks: +382 (0)32 304 233
E-mail: hgd-kotor@t-com.me · WEB: www.hrvati.me
Žiro-računi: **520-361700-17** · **510-4741-76**
Osnivač i nakladnik: **Hrvatsko građansko društvo
Crne Gore – Kotor**

Predsjednik: **Mirko Vičević** · Urednica: **Tijana Petrović**
Uređivački odbor: **Marija Mihaliček, Tripo Schubert, Vivijan
Vuksanović, Danijela Vulović, Joško Katelan** · Lektorica:
Sandra Čudina · Fotografije: **Foto Parteli, Miroslav Marušić,
Radoje Milić, arhiva HGD CG** · Grafička priprema i tisak:
Biro Konto Igalo · Naklada: 800 primjeraka

Vjerni Tivtu

Bliže se općinski parlamentarni izbori u Tivtu. Tim povodom zamolili smo Iliju Janovića, dopredsjednika općine i nositelja izborne liste Hrvatske građanske inicijative, za kratak osvrt na ono što je do sada učinjeno, te kako se pripremaju za predstojeće izbore i kakvi su im budući planovi.

UTivtu će se 7. travnja održati općinski parlamentarni izbori, na kojima će građani birati svoje predstavnike, imenom i prezimenom, koji će biti odgovorni njima.

Hrvatska građanska inicijativa do sada je činila vladajuću koaliciju u općini Tivat, te je time potaknula rješavanje mnogobrojnih pitanja i dala potporu razvoju grada i kako naš izborni slogan kaže ostali smo VJERNI TIVTU, a takvi ćemo biti i nadalje.

HGI jednako nosi zasluge za sve dobro što je u Tivtu učinjeno, ali isto tako ima i odgovornost za sve što vlast u Tivtu nije provela na primjeren način ili nije realizirala uopće, premda je svojim djelovanjem sprečavala donošenje pogrešnih odluka. Zbog tog razloga naša stranka krenula je u javnu kampanju prvo anonimnim sloganom „Nikad kontra Tivta“ koji predstavlja svojevrsan osvrt na cjelokupan dosadašnji rad, i obećanje našim sugrađanima da ćemo uvijek donositi dobre odluke za njih i Tivat.

Također bih, u svoje ime, želio naglasiti da ću svojim radom, društvenim angažmanom i volontirajući u raznim sportskim i ostalim udrugama nastojati raditi na njihovu bljitku i unapređenju, te stvaranju što više tivatskih brendova. Već drugu godinu dajem aktivnu potporu KK Teodu koji se natječe u super ligi, a

nedavno sam preuzeo i upravljanje posrnutim NK Arsenalom.

Hrvatska građanska inicijativa radila je do sada, a radit će i ubuduće, na zaštiti prava i sloboda hrvatskog naroda u Crnoj Gori kao autohtonog naroda na ovom prostoru, ali i svih ostalih građana, i unapređenju suživota na ovim prosto-

**Sa konferencije
za tisak**

rima. I nadalje ćemo promovirati očuvanje kulturne baštine i tradicije hrvatskog naroda, kao i očuvanje tradicije i svih ostalih kulturnih vrijednosti u Tivtu i okolici.

Okupili smo dobar tim entuzijasta koji intenzivno radi na izornoj kampanji, novim idejama i novom programu jer je naša osnovna poruka da grad moraju voditi građani, koji najbolje znaju što ne valja i što im treba, a općina mora njihove potrebe čuti i odgovorno provoditi u djelo.

Uputili smo poziv zainteresiranim da aktivno sudjeluju u poboljšanju našeg programa. Svi prijedlozi i mišljenja građana, koji mogu pridonijeti poboljšanju života grada i ljudi, prihvaćeni su i uvršteni u naš plan i program, koji ćemo provoditi u djelo u sljedećem mandatu. Važno je napomenuti da se znatan broj građana, ponajprije mladih

ljudi, odazvao našem pozivu, i sudjeluje u izradi novog programa. Ne smijemo zaboraviti na naše članove i simpatizere „treće životne dobi“ koji daju nemjerljiv doprinos svojim svakodnevnim angažmanom vezano uz pitanje pozitivnog utjecaja na rad u predizornoj kampanji.

U prostorijama stranke u Tivtu otvoren je „ured za građane“ koji radi svakoga radnog dana od 17 do 20 sati, gdje građani mogu doći informirati se o našem programu, dati prijedloge, sugestije, kritike i podijeliti s nama ideje o svemu što smatraju važnim za bolji život u Tivtu. Ured će raditi i nakon izbora, i na taj način pridonijeti izravnom utjecaju građana na odbornike u općinskom parlamentu.

Znatan broj građana već je posjetio „ovaj ured“, a očekujemo da se ta uspješna suradnja nastavi i nakon izbora i da

zajedno radimo za dobro Tivta.

Posljednjih mjesec dana HGI je intenzivno radio na osmišljavanju konkretnih primjera koji bi potaknuli zapošljavanje u Tivtu, ponajprije mladih, i to ne samo u sklopu turističke uslužne djelatnost, već i u ostalim gospodarstvenim sektorima. Osim animiranja velikih „stranih investitora“ smatramo da bi ponajprije mlade ljude trebalo animirati da rade, pridonose i proizvode i time steknu uvjete za formiranje obitelji koja je temelj društva i čuvar tradicije i kulturnih vrijednosti koje se u Tivtu generacijski prenose.

Hrvatska građanska inicijativa prepoznaje potencijal, snagu i znanje koje nose mladi naraštaji i spremni smo ulagati u njihovu naobrazbu jer je to pravi način ulaganja u budućnost.

Hrvatskoj građanskoj inicijativi ide u prilog i skoriji ulazak

Hrvatske u Europsku uniju, te ćemo se truditi da sva pozitivna iskustva te države prenese-mo kod nas, ali i da učimo na njihovim pogreškama koliko je to moguće i ne dopustimo da pregovori stoje, nego da taj proces u koji ulazimo protekne lakše i brže.

Europa promovira očuvanje tradicije uz napredak lokalnih zajednica i poboljšanje uvjeta života u njima i zato će naša stranka inzistirati na „decentralizaciji“ ne bi li lokalne samouprave dobile što više ovlasti i odlučivale o pitanjima koja se odnose na njih.

U sljedećem razdoblju namjeravamo više nego ikada potaknuti regionalnu gospodarstvenu suradnju Boke kotorske s Hrvatskom, točnije Dubrovačko-neretvanskom

županijom, i na tom području imamo dosta ozbiljnih i ambicioznih planova.

Svi u stranci predstojeće izbore doživljavamo kao izazov i neku vrstu prekretnice jer do sada smo se afirmirali kao ozbiljna politička opcija iako smo okupljeni kao građanska inicijativa te stoga smatramo da je došlo vrijeme za poduzimanje konkretnih koraka.

Imamo jasan plan za buduće djelovanje koji će građani imati prilike vidjeti u kampanji i za koji će moći glasovati na izborima.

Posebno treba istaknuti veliki entuzijazam koji nas sve drži na okupu i želju da se javnim djelovanjem i društvenim angažmanom pridonese razvoju Tivta i poboljšanju životnih uvjeta u ovome gradu.

Do sada smo imali veliku potporu kako hrvatskog naroda tako i ostalih građana koji su prepoznali prave vrijednosti i našu odlučnost da radimo za boljitak Tivta, i iskreno se nadamo da će tako biti i ubuduće. Na osnovi naših postignuća i pozitivnih reakcija građana do sada, i intenzivnog i požrtvovnog rada na pripremi kampanje, mislimo kako imamo pravo očekivati dobar izborni rezultat.

Hrvatska građanska inicijativa uvijek će biti otvorena za sve ljude dobre volje koji se žele uključiti i aktivno sudjelovati u svojoj budućnosti te raditi za dobro Tivta, VJERNI svome gradu, tradiciji i kulturi, a „Nikad kontra Tivta“.

Lista "Vjerni Tivtu – HGI" (32 kandidata):

Ilija Janović (nosilac liste), Marija Vučinović, Srećko Tripović, Miomir Abović, Jakov Kokeza, Vlasta Božinović, Zvonko Deković, Ružica Lazarević, Miroslav Marušić, Tripo Matijević, Milan Franović, Anto Biskupović, Anto Perčin, Zvonko Perušina, Roko Nikolić, Mato Krstović, Gajo Kovačević, Irena Belan, Mladen Božinović, Sandra Krstović, Vicko Petković, Adrijan Vuksanović, Gracija Škanata, Neno Brkan, Aida Petković, Ana Lasić, Antun Petković, Darija Žegura, Marijo Golub, Irena Serbus, Sonja Ivić, Josip Počanić.

Panorama Tivta

Miroslav-Miro Franović

Razgovor vodio:
Mirko Vičević

1. Kako se osjećate kao predsjednik Hrvatskog nacionalnog vijeća?

- Zadovoljstvo je i čast biti na čelu krovne udruge jedne nacionalne manjine, ali i velika obveza i odgovornost. Dobro sam snimio trenutnu situaciju i nisam se tako rado prihvatio ove vrlo delikatne funkcije znajući da će biti teško. Nakon ratnih događaja, kada je još uvijek sve svježije u

pamćenju, u novonastaloj državi u kojoj je demokracija tek u fazi nastanka i, na žalost, još uvijek je prisutna mržnja u pojedinaca, izloženi ste raznim neugodnostima i nerazumijevanju. Koliko god se državne institucije trude da odrade posao kvalitetno, uvijek ima onih koji žele komplicirati i oduljiti rješavanje nekog pitanja. Znači, problem je u samim ljudima, a ne u zakonu i propisima. Utjecaj politike i političara na sva društvena pitanja te njihova želja da sve drže pod kontrolom, kao i sredstva

koja određuje država za nacionalna vijeća, zapravo ograničavaju djelovanje i rad ovih institucija. Ako država ima dobru namjeru prema nacionalnim manjinama, onda treba napraviti radikalan zaokret. Prvo - trebala bi izdvajati više sredstava za nacionalne manjine, drugo - pravilnije rasporediti ta sredstva te treće - na drukčiji način provoditi izbor vijeća. Država je demokratska onoliko koliko je dala prostora nacionalnim manjinama, a one trebaju to cijeliti i vratiti državi na pravi način.

2. Franovići su podrijetlom iz Špiljara kraj Kotora. Kako ste dospjeli u Krtolski zaljev?

- Prije otprilike 20 godina saznao sam od jednog Špiljara da smo i mi došli iz Kotora i naselili se u malome selu Bogišićima - Krtoli prije 320 godina. Čovjek je te podatke saznao iz matičnih knjiga koje se nalaze u crkvi sv. Matije u Dobroti. Otad sam se počeo zanimati za Špiljare i Franoviće iz Kotorskog zaljeva. Tako sam s Miljenkom Franovićem i još nekim Špiljarima nekoliko puta posjetio crkvu, groblje i selo koje je zapravo nestalo. Selo Bogišići, na žalost, poslije potresa 1979. bilo je skoro napušteno, ali kako je to iznimno lijepa ambijentalna cjelina, počinje se polako obnavljati. Starosjedilaca je sve manje jer su se mnogi raselili po svijetu. Zapravo nas je više u inozemstvu nego u Bogišićima. Međutim, neki se vraćaju pa se tako dvoje moje djece vratilo u Krtolski zaljev.

3. Skoro cijeli život vezani ste uz sport, je li to prednost?

- Živeći u Krtolima gdje postoji samo FK „Sloga“, kao dječak sam se uključio u rad kluba i ubrzo doživio neugodnost te sam odustao. Inače sam ljevak i žao mi je što se nisam nastavio baviti sportom u nekom drugom klubu. Dobro sam plivao, a imao sam talenta i za gimnastiku. Nakon završene Pedagoške akademije trenirao sam FK „Slogu“ godinu i pol i to je bila vrlo uspješna sezona. Zatim sam 90-ih godina s bivšim učenicima iz škole iz Radovića osnovao odbojkaški klub u Tivtu. Klub za dvije godine ulazi u prvu B-ligu, a s učenicima škole radim od četvrtog razreda pa sam stvorio odličan podmladak. Da je

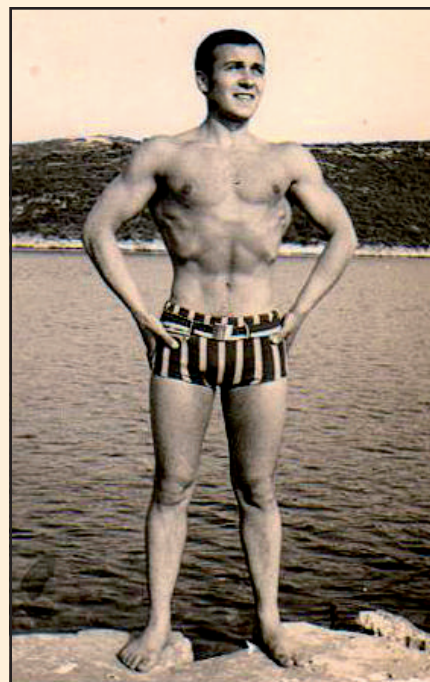
Sa unukom

bilo razumijevanja, danas bi Tivat imao odličan prvoligaški klub s igračkim kadrom iz svoje sredine. U školi u Tivtu u kojoj radim od 1986. godine uvodio sam malo više gimnastiku u rad i bio okarakteriziran kao strog i kao netko tko previše traži. Shvaćam nerazumijevanje, ali napominjem da je od 1986. do danas iz ove škole izniknulo osam profesora tjelesnog odgoja. Osnove su dobili u našoj školi, nastavili po klubovima, a na dobroj osnovi uvijek je lakše nešto postići. Iz ove škole poniknulo je i nekoliko vrhunskih sportaša u atletici, nogometu, vaterpolu, borilačkim sportovima, tenisu, jedrenju itd. S mladim ljudima možda je teško raditi, međutim istodobno je to i veliko zadovoljstvo, pogotovo kada vidite rezultate svoga rada. Zbog svoga zanimanja ostao sam vitalan iako imam već 62 godine, a samim tim sačuvao sam mladenački duh pa mi svi kažu da izgledam puno mlađe nego što zapravo jesam po godinama. Ne mogu se pohvaliti svojim skijaškim sposobnostima, ali mi je još uvijek izazov Savin kuk. Na kraju, mislim kako je tjelesna kultura dio kulture svakog čovjeka pa stoga svim poruču-

jem i preporučujem - vježbajte ako mislite ostati mladi.

4. Imate mnogobrojnu obitelj, obveze, kako provodite slobodno vrijeme?

- Imam dvije kćeri i dva sina, dvije unuke i četiri unuka, mislim kako i nismo toliko mnogobrojni kao što kažete. Lijep je osjećaj imati toliko djece i unučadi. Za mene je to posebna radost i zadovoljstvo. Najljepše se osjećam s njima.

Sa klapom „Maslina“

Moram priznati da se brinem za njihovu budućnost jer ova vremena nisu sigurna i ne znam što ih čeka na ovim prostorima.

Slobodnog vremena imam, na žalost, vrlo malo. No, kako radim u prosvjeti, više slobodnog vremena imam tijekom ljetnih i zimskih praznika. Volim provesti vrijeme na moru u ribarenju, no to je naporno i teško, pogotovo u mojim godinama. Kad odem u mirovinu želio bih se više posvetiti proizvodnji dobrog vina i maslinarstvu. Jako volim prirodu pa bih rado uključio i planinarjenje u svoje slobodne aktivnosti.

5. Na ovim prostorima živi 6.100 Hrvata. Što biste im poručili?

- Na ovim prostorima živi 6.021 Hrvat. Ako je točan taj podatak, iznenađen sam i razočaran. Ako na području Crne Gore po nekim procjenama živi oko 12.000 - 13.000

Hrvata, onda mogu konstatirati da nas je upola manje nego što nas je bilo i da nijedna nacionalna manjina nije tako nešto doživjela. Ako analiziramo podatke od Drugoga svjetskog rata, vidjet ćemo da se u Crnoj Gori izjasnilo Hrvatima 1948. godine 6.808 osoba, 1953. - 9.814 osoba, 1961. - 10.664, 1971. - 9.192, 1981. - 6.904, 1991. - 6.244, 2003. - 7.062, 2011. - 6.021, i da je sada najmanje Hrvata na ovim prostorima, čak manje nego u 1948. i 1991. godini kada je izjašnjavanje bilo delikatno. Ovo je najgore razdoblje za Hrvate nakon Drugoga svjetskog rata. Kao vijeće sve smo učinili u skladu sa zakonom da oslobodimo ljude od eventualnog straha pri izjašnjavanju nacionalnosti jer smatramo kako je to u interesu demokracije Crne Gore da se pred svijetom pokaže kao država u kojoj demokratske promjene idu uzlaznom putanjom. Međutim, to se nije dogodilo. Svi oni koji su

zaboravili svoje ime i prezime nisu napravili nikakvu uslugu Crnoj Gori. Čak naprotiv, neka razmisle kakvu su pogrešku napravili prema svojim potomcima i kakvu su uvredu nanijeli svojim precima. Nadam se da će sljedeći popis dati bolje rezultate.

6. Koje su Vaše neostvarene želje?

- Kako sam već rekao, jako volim prirodu i kao djeteta jedrio sam starom gajetom i latinskim jedrom te mi je jedrenje velika ljubav i moja neostvorena želja je oploviti svijet na jedra. Oluja na moru poseban mi je izazov i tada sam neustrašiv. Druga moja neostvorena želja je živjeti u većem gradu, a posebno u 'najlipšemu gradu na svitu' - Splitu.

Bolji uvjeti rada

Predsjednik Dux Croatorum Zvonko Deković

Piše:
Adrijan Vuksanović

Dom kulture „Josip Marković“ u Donjoj Lastvi svečano je otvoren 18. veljače 2012. Ovaj lijepi događaj uveličali su pred velikim brojem gostiju svojim nastupom: Klapa „Jadran“, Pjevačko društvo „Vazda mladi“, Modni klub „Modest“ i Etno skupina „Paun“.

Na početku svečanosti posjetitelje je pozdravio predsjed-

Obnova i revitalizacija Doma kulture svjedoči o duhu jedinstva i jake kolektivne svijesti i pokazuje da su Lastovljani i prije i sada živjeli, nje govali i stvarali kulturu.

nik Hrvatske krovne zajednice „Dux Croatorum“ Zvonimir Deković, pod čijim je okriljem Dom kulture renoviran nakon 83 godine i vraćen u funkciju. On je zahvalio i posebice istaknuo institucije i pojedince zaslužne za realizaciju ovoga vrijednog projekta. Udruga, na

čijem je čelu, okuplja entuzijaste koji neumorno rade na dobrobit lokalne i šire zajednice. Tako je Hrvatska krovna zajednica „Dux Croatorum“ do sada osnovala Radio „Dux“, prvi i jedini elektronički medij Hrvata u Crnoj Gori, zatim tiskala četiri knjige o povijesti Hrvata,

nakon nekoliko desetljeća obnovila je i tradicionalnu Feštu „Rogač“, osnovala Hrvatsku knjižnicu „Ljudevit Gaj“, a u pripremi je i novo izdanje knjige povijesnog karaktera o postojanju Hrvata i njihovu stvaranju na ovim prostorima.

Obnovu Doma kulture pomogli su: Fond za manjine Crne Gore, Općina Tivat, Hrvatska građanska inicijativa. U renoviranju Doma financijski su sudjelovali: Anuška i Đuro Vlahović, Dejan Matijević, obitelj Tona Paskovića, obitelj Nede Perušine, obitelj Marka Jakeljića, Andrija Krstović, Miro Nikolić, a svojim radom značajan doprinos dali su: Miro Stjepčević, Boško Stjepčević, Rade Uskoković i Drago Pajović.

Na svečanosti su, uz veliki broj posjetitelja, nazočili: konzulica prvog razreda u Generalnom konzulatu Republike Hrvatske u Kotoru Katja Žarnić, predsjednik Fonda za manjine Crne Gore Safet Kurtagić, predsjednik Hrvatskoga nacionalnog vijeća Crne Gore Miroslav Franović, zastupnica HGI-ja u Skupštini Crne Gore Ljerka Dragičević, predsjednica Hrvatske građanske inicijative Marija Vučinović, potpredsjednik Općine Tivat Ilija Janović, tajnik Hrvatskoga građanskog društva Crne Gore Tripo Schubert, župnik D. Lastve i povjerenik za Pastoral mladih Kotorske biskupije don Dejan Turza, budvanski župnik, prečasni don Filip Janjić, predsjednik Općinskog

odbora HGI-ja Kotor Josip Gržetić, predstavnici Mladih HGI-ja, kao i mnogobrojni drugi.

Obnova i revitalizacija Doma kulture „Josip Marković“ u Donjoj Lastvi svjedoči o duhu jedinstva i jake kolektivne svijesti, koja se trijumfalno iskazala prigodom vraćanja ovoga značajnog zdanja njegovoj funkciji. Također pokazuje da su Lastovljani i prije i sada živjeli, njegovali i stvarali kulturu.

Sa otvaranja

OD 13. SIJEČNJA DO 13. VELJAČE U KOTORU SU ODRŽANE
TRIPUNDANSKE SVEČANOSTI

Višestoljetna tradicija

Piše:

Ivan Blažević

Svečanosti svetoga Tripuna i ove su se godine proslavile u sklopu višestoljetne tradicije. Svečanosti su započele 13. siječnja sv. misom u katedrali sv. Tripuna koju je predvodio mons. Srećko Majić, župnik i opat u Perastu. U najstarijoj knjizi Biskupijskog arhiva, koja potječe iz 1431. godine, stoji zapisano da 13. siječnja, na dan kada su moći sv. Tripuna 809. godine donesene u Kotor, liturgijsko slavlje predvodi peraški opat jer su benediktinci koji su boravili u Perastu svečano dopratili brod s moćima sv. Tripuna u Kotor. Na taj dan Bokeljska mornarica bira nove časnike i malog admirala.

Dana 27. siječnja uz gradsku limenu glazbu, točno u dvanaest sati, uzdignut je na lođi katedrale slavni Tripunov bijeli stijeg. Pohvale u čast sv. Tripunu, Lode – Laudes, izgovorio je novoizabrani mali admiral Josip Petković. Trg pred katedralom odjekivao je riječima: „Ej, dopusti veliki Bože da za toliki niz stoljeća koliko je do sada minulo trenutaka uvijek razvija slavodobitni ovaj stijeg, a vazda u sreći, slozi i ljubavi. Slava, slava, slava!“ Uslijedila je trodnevna duhovna priprema u katedrali koju je predvodio katedralni župnik mons. Anton Belan.

Na blagdan prikazanja Gospodinova u hramu (Kandelo-

Sv. Tripun je svetac nepodijeljene Crkve, on ne pripada ni Istoku ni Zapadu, kao što raj nije ni pravoslavni ni katolički, on pripada dobim kršćanima.

ra) u katedrali služena je sv. misa i obavljen blagoslov svijeta i grlićanje. Poslijepodne u 18 sati služena je svečana večernja misa u čast sv. Tripuna po obredu iz XVI. stoljeća. Osobitost ove večernje mise predstavlja kađenje svetih moći koje se obavlja za vrijeme pjevanja života sv. Tripuna iz kotorskog Legendarija. Kađenje obavljaju visećim kadičnicama šest katoličkih i šest pravoslavnih vjernika, dok Bokeljska mornarica pokraj reli-

kvija čuva počasnu stražu.

Na sam blagdan sv. Tripuna, 3. veljače, jutarnju sv. misu slavio je mons. Anton Belan, generalni vikar Kotorske biskupije. Pontifikalnu sv. misu u 18 sati predvodio je kotorski biskup mons. Ilija Janjić.

Vanjska proslava sv. Tripuna bila je u nedjelju, 5. veljače, a započela je dočekom Glazbenoga prosvjetnog društva iz Tivta, odreda Bokeljske mornarice iz Tivta i Herceg Novog na glavnim gradskim

vratima. Uslijedilo je postrojanje mornara na trgu pred katedralom, počasna smotra admirala Miloša Miloševića, te raport i počasni plotun. Nakon toga plesalo se kolo sv. Tripuna, koje predstavlja jedino autentično srednjovjekovno sačuvano obredno kolo koje plešu samo muškarci i vezano je u prvome redu samo uz blagdan sv. Tripuna. U 10.30 sati služena je pontifikalna sv. misa, koju je slavio u zajed-

ništvu sa splitsko-makarskim nadbiskupom-metropolitom mons. Marinom Barišićem i šibenskim biskupom mons. Antom Ivasom, kotorski biskup mons. Ilija Janjić. Ostali biskupi te uzoriti kardinal Vinko Puljić, koji je trebao predvoditi ovo svečano misno slavlje, zbog loših vremenskih uvjeta nisu mogli doći.

Homiliju je održao mons. Anton Belan, generalni vikar. Na svetoj misi nazočili su osim

mnogobrojnih vjernika i hodočasnika i predstavnici političkog i kulturnog života grada i države. Nakon svete mise uslijedila je veličanstvena procesija ulicama grada. Tako je sv. Tripun kao najstariji građanin Kotora 1203. put prošetao svojim gradom i blagoslovio ga.

U NEDJELJU, 13. VELJAČE, SPUŠTANJEM TRIPUNOVA STIJEGA OZNAČEN JE ZAVRŠETAK OVOGODIŠNJIH SVEČANOSTI U ČAST SV. TRIPUNA.

Sveti Tripun - svetac nepodijeljene Crkve

Propovijed mons.

Antona Belana

U prvoj polovici VIII. stoljeća kršćanska Mala Azija i u njoj današnja Turska susreću se s arapskim svijetom. Saraceni opsjedaju Carigrad, sjedište istočnoga Rimskog Carstva kojim tada vlada Leon Izaurijski III., a koji sebe naziva carem i svećenikom, *imperator sum et sacerdos*. Leon se upliće u teološke dispute i smatra sebe vrhovnim arbitrom u crkvenim stvarima i teološkim disciplinama. Pod utjecajem Židova, manihejaca i Arapa, car Leon u travnju 726. godine naređuje uklanjanje svetih slika iz crkava svoga carstva jer je smatrao to idolopoklonstvom. Naredio je da se unište sve slike Isusa, Blažene Djevice Marije i svetaca. Htio je da se i naziv Θεοτόκος - Bogorodica, definiran na saboru u Efezu, preinači u Χριστοτόκος - Kristorodica. Njegov nasljednik, sin Konstantin V. Kopronim iz Kalcedona uzeo je moći sv. Eufemije i zajedno s kovčegom

Mons. Anton Belan

bacio u more. Godine 754. sazvaio je u Carigradu sabor na kojemu je sudjelovalo 338 biskupa, koji su jednoglasno čašćenje ikona i svetih prilika nazvali *vražjim izumom*. Ovakvo ponašanje istočnorimskih careva palo je na plodno tlo jer se upravo na istoku javio najveći broj hereza u Crkvi. Sv. Epifanije (+ 401.) nabrojio ih je 80 do njegova vremena. Zbog toga je i prvih osam

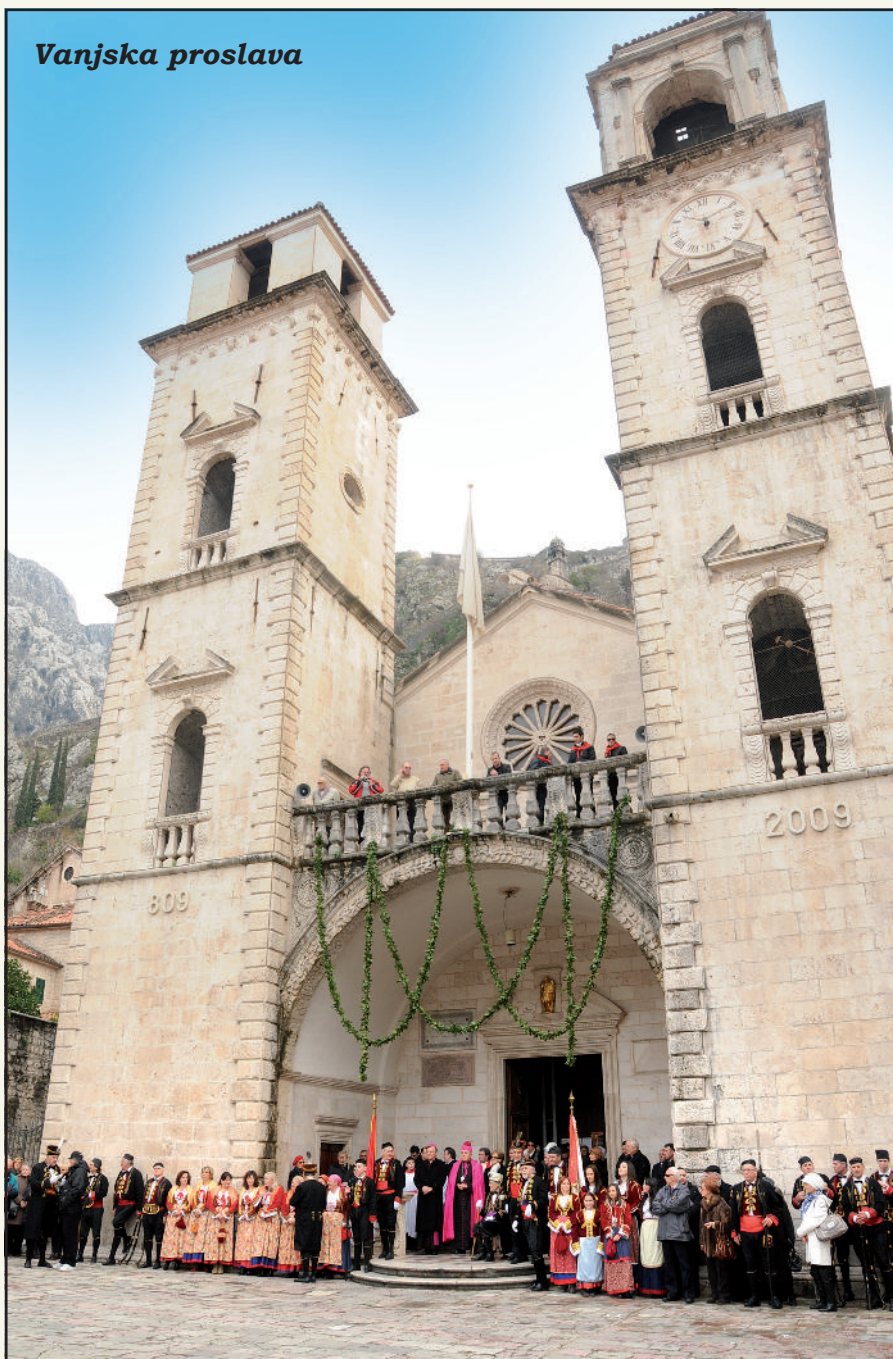
ekumenskih koncila održano na istoku Rimskog Carstva. Zabrana štovanja svetih slika bio je razlog za bijeg na tisuće monaha iz Carigrada i s istoka na zapad. Noseći svete slike i relikvije stižu sve do Rima i tu uživaju naklonost rimskih papa. Papa Paskal I. gradi uz crkvu sv. Praxede u Rimu samostan za izbjegle kaluđere iz Carigrada. Ti progoni i ikonoklastičke borbe trajale su više

od 100 godina. U tom i takvom povijesnom kontekstu treba promatrati i prijenos moći sv. Tripuna iz Carigrada u Kotor 13. siječnja 809. godine, kako nam o tome svjedoče do danas sačuvani epigrafski spomenici. Kotor se tada zajedno s gradovima Krkom, Osorom, Rabom, Trogirom, Splitom i Dubrovnikom nalazio u sklopu franačke države, to znači izvan političke i crkvene jurisdikcije Carigrada. Od tada pa do danas sv. Tripun je prvi i najstariji građanin grada Kotora. Svake godine prolazi njegovim ulicama blagoslivljajući svoj grad. Postao je najjedinjeniji dio kulture i identiteta grada, čudesni svetac s gradom u lijevoj ruci na strani srca.

Ovi podaci pripadaju povijesti, a dobro je da ih znamo jer ako nekoga volimo, onda u sebi nosimo i želju da ga što bolje upoznamo. Iz dostupne kritičke hagiografije znamo da je sv. Tripun podnio mučeničku smrt za vrijeme cara Decija, oko 250. godine. Znamo da je još za života činio čudesu, iako je bio vrlo mlad, a kršćanski odgoj primio je od majke Eukarije. Dakle, bio je kršćanin, kako je sam rekao. Na upit Akvilina, rimskog prefekta cijele Male Azije, odgovorio je: „Tripun mi je ime, po vjeri sam kršćanin – *Christianus sum, Triphon mihi nomen est.*“ U ovoj rečenici sadržan je njegov cijeli život te iz te izjave zaključujemo kako zapravo puno znamo o njemu unatoč nedostatku podataka iz svih martirologija.

U temeljima svake kulture nalazimo žrtvu, kao i u temeljima svakog kulta, bilo da je ona individualna ili kolektivna. Ona nije kršćanski ekskluzivitet, nju poznaju i druge religije počevši od onih najprimitivnijih. Poznate su nam i antičke žrtve, sjetimo se grčkih hekatomba – žrtve od 100 volova! Štoviše, žrtvu

Vanjska proslava

poznaju i ideologije, prisjetimo se samo japanskih pilota kamikaza ili ploča koje komemoriraju žrtve narodnih heroja. Bez obzira na to što o tome mislili, jedno je nepobitno – te ploče komemoriraju jednu žrtvu.

Stari zavjet govori o važnosti i univerzalnosti žrtve. Tu vidimo kako žrtva određuje ritam života, ne samo pojedinca već i zajednice. U biti svake žrtve jest priznavanje grijeha i

želja za oproštenjem. U tu se svrhu u Starom zavjetu žrtvuju životinje, ali Bogu su ti darovi mili samo ako ih čovjek prinosi i u vjeri žrtvuje što mu je najmilije – poput Abrahama. Bez raspoloženja srca žrtva se svodi na ispraznu i mrska je Bogu. Ovo je bit starozavjetne žrtve.

Novi zavjet otkriva nam u križu smisao i narav žrtve, od one kalvarijske do one euharistijske. Krist u sebi subli-

mira sve starozavjetne žrtve. On postaje nevino janje i bez mane. Žrtveno janje novoga saveza. Kristovo mučeništvo utemeljilo je Crkvu, a Savlov – Pavlov bačeni kamen na Stjepana potaknuo je Pavlovo obraćenje i širenje prve Crkve.

U jeruzalemskom hramu bio je predviđen stol za izlaganje kruhova, a u kršćanskoj zajednici također postoji Gospodinov stol. O tome nam govori sv. Pavao kada uspoređuje euharistiju sa svetim Izraelovim gozbama. U novom savezu Krist je ujedno i svećenik i žrtvenik i žrtva jer prinosi iz ljubavi samoga sebe. Iz te ljubavi nitko nije isključen, pa ni neprijatelj. Ovo je jedna od bitnih razlika između Kristove žrtve i žrtava Starog zavjeta, antičkih žrtava, drugih religija i pojedinih ideologija. Nijedna od njih ne poznaje zakon ljubavi prema neprijatelju. Heroji ideologija jurišaju hrabro na neprijatelja i spremni su za svoju ideju dati i život, ali to čine iz mržnje prema neprijatelju. Kršćanski heroji, mučenici, daju svoj život iz ljubavi prema Bogu, a ta ljubav uključuje i ljubav prema neprijatelju. I sada vidite kako puno znamo o sv. Tripunu i to samo iz one njegove jedine rečenice izgovorene Akvilinu: „*Christianus sum – Kršćanin sam.*“ Taj ga je odgovor učinio velikim već ovdje na zemlji, to nam svjedoči i današnja proslava, ali nadasve ga je učinio velikim na nebu, gdje on gleda Boga licem u lice. To je zapravo i konačna eshatološka sudbina svakoga od nas jer smo po sakramentu krštenja pozvani da gledamo Boga licem u lice. Da bismo to postigli moramo žrtvom ovdje na zemlji oplemeniti našu vjeru. A kako? Evo ovako! Svaka židovska kuća s unutarnje strane kućnog praga imala je urezanih deset Božjih zapovijedi. Kad je starozavjetni vjernik – Židov na-

Procesija gradskim ulicama

Za vrijeme izgovaranja loda

puštao svoj dom, pogled mu je neizostavno padao na onih deset zapovijedi. Svatko od nas ako želi u životu dosljedno poštovati ove zapovijedi mora svaku od njih oplemeniti osobnom žrtvom. Pokušajte i vidjet ćete da to nije lako, to je vid mučeništva i kršćanskog svjedočanstva. Na grčkom i latinskom martyr znači svjedok, a svjedočanstvo je univerzalna kršćanska kategorija. Svi smo pozvani biti svjedoci Krista, raspetoga i uskrsloga. U Svetom pismu to je izrečeno u imperativnoj formi: „*Budite*

savršeni - sveti kao što je svet Otac vaš nebeski.“ (Mt 5,48)

Sveti Tripun je svetac nepodijeljene Crkve, on pripada Istoku i Zapadu. Raj nije ni katolički ni pravoslavni. Uvjeran sam da raj pripada dobrim kršćanima jer svetost nema ni rasne ni klasne ni nacionalne granice. Sveti Tripun bio je Grk iz Male Azije, a postao je prvi građanin Kotora. Nije izabrao ni Niceju, gdje je mučen, ni Kampasadu gdje je rođen, ni Carigrad gdje su mu imperatori gradili veličanstvene bazilike, ni Veneciju kamo su mu svete moći bile

Učesnici kađenja

Svete moći

upućene. Božjom providnošću ostao je u Kotoru i postao sponom Istoka i Zapada. Krasne li hagiografije pisane vlastitom krvlju i Božjim naumom. I svatko od nas ovdje na zemlji trebao bi pisati svoju osobnu hagiografiju koja mora biti, kao što smo već rekli, oplemenjena žrtvom. Krist nas uči što je žrtva, on je za sebe rekao: „Ja sam put, istina je život.“ (Iv. 14, 6a)

Sveti Tripun, mučenici i sveci, sljedbenici Kristove žrtve uče nas da je ona jedini pravi i mogući put, putokaz k vječnosti u kojoj će Bog biti sve svemu. Neka nam Bog po zagovoru sv.

Tripuna u tome pomogne.

I završavam riječima loda - pohvala koje mali admiral izgovara s lođe kotorske katedrale prigodom uzdizanja Tripunova slavnog stijega. Današnji tekst potječe iz 1800. godine, do 1871. godine izgovaran je na talijanskom, a otad do danas na hrvatskom jeziku.

„Ej, dopusti veliki Bože, neka se za toliki niz stoljeća koliko je do sada minulo trenutaka, svake godine razvija slavodobitni ovaj stijeg, a sveđer u slozi, sreći i ljubavi. Slava, slava, slava!“ Tako neka i bude! Amen!

U siječnju 809. godine venecijanski brod, koji je isplovio iz Carigrada za Veneciju, plovio je uz istočnu obalu Jadrana. Njegov najdragocjeniji teret bile su **relikvije sv. Tripuna**.

Takav teret nije bio neuobičajen za venecijanske brodove toga vremena jersu mletački trgovci često prenosili relikvije svetaca s Istoka na Zapad.

Relikvije sveca nikada nisu stigle na odredište. Jaka oluja prisilila je brod dapotražiti zaklon u Boki kotorskoj, pristavši u luci Kotor, gradu koji suosnovali Rimljani.

Sveti Tripun rođen je 232. godine u gradu Kampsadi (sadašnja Turska).

Roditelji su mu bili kršćani. Podnio je mučeništvo za vrijeme progona od cara Decija kada je, odbivši se odreći kršćanske vjere, bio mučen i ubijen 2. veljače 251. godine. Još u srednjem vijeku dan sv. Tripuna obilježavao se 3. veljače, zbog proslave prikazanja Isusa u hramu ili Svijećnice. Prve crkveposvećene sv. Tripunu datiraju iz VI. stoljeća i sagrađene su u Carigradu.

Kotorska biskupija osnovana je u V. stoljeću. Prvi biskup o kome imamo podatke je bio Paulus, a sudjelovao je na Koncilu u Kalcedoniji 451. godine i tijekom bizantske vladavine biskupija je ostala pod crkvenomjurisdikcijom Rima.

Prema legendi, svetac je izazvao oluju jer je izabrao ovaj grad kao mjesto gdje će počivati njegove relikvije. Kada je 13. siječnja brod stigao u Kotor, pobožni plemić Andrea Saracenis kupio je relikvije i sagrađio crkvu posvećenu sv. Tripunu, koju spominje car Konstantin VII. Porfirogenet u *De administrando imperio*. Andrei Saracenisu dugujemo i prvo književno djelou Crnoj Gori u kojem je, između ostalog, opisan i prijenos Tripunova tijela.

Prema tradiciji, te 809. godine osnovana je i bratovština pomoraca, najstarijana svijetu, koja još postoji – Bokeljska mornarica. Ova bratovština imala je, uz religiozni i socijalni značaj, i obvezu opreme galije i obrane zaljeva. I danas njezini članovi nose tradicionalne kostime i oružje, a prilikom svečane proslave Dana sv. Tripuna plešu srednjovjekovno kolo bogato religioznim simbolima.

JOSIP PETKOVIĆ - MALI ADMIRAL

Josip Petković odabran je za malog admirala na prijedlog Upravnog odbora podružnice Tivat, a taj prijedlog prihvatio je Admiralitet, pa je ove godine izgovorio Lode - riječi pohvale sv. Tripunu.

Josip je rođen 7. ožujka 2001. godine u Kotoru. Odličan je učenik osnovne škole u Tivtu, a pohađa i glazbenu školu i svira trubu. Od 2007. godine pohađa i dopunsku nastavu na hrvatskom jeziku. Bavi se sportom, borilačkom disciplinom aikidom. Član je Bokeljske mornarice od 2009. godine i naučio je plesati kolo.

Mali admiral u svim javnim nastupima prati admirala, a predstavlja simbol generacijskog kontinuiteta u organizaciji i ima dužnost da osam dana prije svečanosti sv. Tripuna, 27. siječnja, izgovori 'Lode'. Riječ je o pohvalama zaštitniku grada čiji srednjovjekovni tekst nije sačuvan. Biskup Marin Drago ponovno ih sastavlja oko 1700. godine te ih u arhaičnom prijevodu svake godine mali admiral izgovara s trijema katedrale sv. Tripuna.

„Nemam tremu, sretan sam što mi je pripala čast da budem mali admiral i izgovorim Lode - riječi pohvale sv. Tripunu. Idem redovito na sv. misu. Kršten sam u crkvi sv. Antuna, na njegov blagdan. Prvu pričest primio sam 4. srpnja 2010. u crkvi sv. Antuna. Najdraži svetac mi je sv. Josip, zaštitnik djece, a nosim s ponosom njegovo ime. Slobodno vrijeme provodim u igri s vršnjacima ili vježbam svirati trubu“, rekao nam je Josip.

*PRIJE DESET GODINA OBNOVLJENA PUČKA PRIREDBA
TRIPUNDANSKO VEČE POSTALO TRADICIONALNO*

TRIPUNDANSKO VEČE

Izvanredna situacija na Hrvatskom primorju i sjeveru Crne Gore zbog loših vremenskih uvjeta onemogućila je dolazak gostiju iz Zadra, Vodica, Šibenika, Omiša, Metkovića i Podgorice.

Piše:
Tripo Schubert

Dana 4. veljače održana je tradicionalna pučka svečanost pod nazivom Tripundansko veče. Hrvatsko građansko društvo Crne Gore pokrenulo je prije 10 godina ovu priredbu uz pomoć HRT-a i Hrvatske gospodarske komore. Priredba se organizirala prije rata u kavani Dojmi u Kotoru u povodu svetkovine

sv. Tripuna. Zbog nedostatka primjerene dvorane u Kotoru veče je organizirano u elitnom hotelu Splendid u Bečićima kraj Budve.

Izvanredna situacija na Hrvatskom primorju i sjeveru Crne Gore zbog loših vremenskih uvjeta onemogućila je dolazak više od 90 sudionika i gostiju. Bio je najavljen dolazak rektora Zadarskog sveučilišta sa suradnicima, mješovitog zbora Lira iz Šibenika,

koji su trebali održati koncerte u katedrali sv. Tripuna i sv. Roka u D. Lastvi, članova šibenske gradske glazbe, glazbenog sastava „Slatka Tajna“ iz Metkovića, koji je trebao zabavljati prisutne, gradonačelnika Omiša, župana Dubrovačko-neretvanske županije, a iz Crne Gore predsjednika Vujanovića, koji je trebao uručiti Orden crnogorske zastave III. reda Društvu i njegovu prvome predsjedniku, ministar

Trio Ad Libidum

unutarnjih poslova, ministar pomorstva, direktor Fonda manjina i mnoge druge ličnosti iz političkog i kulturnog života Crne Gore.

I uz te nepredviđene okolnosti na ovoj proslavi bilo je više od 200 gostiju, a među njima: Nj. E. Petar Turčinović, veleposlanik R. Hrvatske u Crnoj Gori, konzulica Katja Žarnić, djelatnica Generalnog konzulata u Kotoru, mons. Ilija Janjić, kotorski biskup, ministar kulture Crne Gore Branislav Mićunović, Marija Vučinović, predsjednica HGI-ja, Miroslav Franović, predsjednik HNV-a, Ilija Janović, dopredsjednik Općine Tivat, Andrija Popović, dopredsjednik Općine Kotor, dr. Radomir Pavičević, predsjednik NZCG Hrvatske, Zvonko Deković, predsjednik NVO Dux, Ljerka Dragičević, poslanica u Parlamentu CG, Renata Arar, izaslanica gradonačelnika Zagreba, Maja Mozara, voditeljica odjela HMI-ja Dubrovnik, Roko Tolić, direktor Aerodroma Dubrovnik i mnogi drugi.

Goste je zabavljao trio „Ad Libidum“ iz Dubrovnika.

Voditelj programa bio je Sabrija Vulić s RTV-a CG.

Otvarajući ovu svečanost, predsjednik Vičević je rekao:

„Iznimna mi je čast u ime HGD CG i svoje osobno pozdraviti sve vas na ovoj već tradicionalnoj Tripundanskoj večeri. S posebnim zadovoljstvom pozdravljam - Nj. E. Petra Turčinovića, veleposlanika R. Hrvatske u Crnoj Gori, konzulicu Katju Žarnić, djelatnicu Generalnog konzulata u Kotoru, mons. Iliju Janjića, kotorskog biskupa, ministra kulture Crne Gore Branislava Mićunovića, Mariju Vučinović, predsjednicu HGI-ja, Miroslava Franovića, predsjednika HNV-a, Iliju Janovića, dopredsjednika Općine Tivat, Andriju Popovića, dopredsjednika Općine Kotor, dr. Radomira Pavičevića, predsjednika NZCG Hrvatske, Zvonka Dekovića, predsjednika NVO Dux, Ljerku Dragičević, poslanicu u Parlamentu CG, Renatu Arar, izaslanicu gradonačelnika Zagreba, Maju Mozaru, voditeljicu odjela HMI-ja Dubrovnik, Roku Tolića, direktora Aerodroma Dubrovnik, Igora Žuvelu, predsjednika Udruge dragovoljaca Domovinskog rata grada Dubrovnika, naše prijatelje iz Dubrovnika, Kotorane i sve prijatelje HGD CG, kao i sve nazočne. Cijenjeni uzvanici, lijepo se osjećajte u vrijeme Tripundanskog slavlja. To je

**Turčinović
i Jabučanin**

svetac zaštitnik Kotora, koji je vazda svojom snagom i moćima štitio Kotor i njegove stanovnike tijekom burne i slavne prošlosti našega grada. Bilo je blistavih trenutaka na kojima nam mogu zavidjeti mnogi veći europski gradovi, ali i onih teških, opasnih vremena, koja su se događala na žalost i u bliskoj prošlosti. Baš tada veliko srce naših prijatelja i nas, uz pomoć sv. Tripuna, pronašlo je snage i želje da se učvrsti ta iskonska želja za suživotom hrvatskog i crnogorskog naroda na našim prostorima.

Predsjednik Vičević

Upravo vođeni tim neraskidivim vezama HGD CG dodjeljuje večeras priznanja.

Imam čast priopćiti vam imena ovogodišnjih dobitnika. To su gospodin Vladislav Jabučanin s Cetinja i gospodin Igor Žuvela iz Dubrovnika.

Kao predsjednik HGD CG čestitam im i zahvaljujem na velikom doprinosu u razvijanju dobrih i prijateljskih odnosa među našim naro-

dima i državama. Živjeli!" Prije početka programa obavljena je ceremonija dodjele plaketa HGD CG za 2011. godinu zaslužnim pojedincima iz Hrvatske i Crne Gore. Predsjednik Vičević dodijelio je plaketu Igoru Žuveli, predsjedniku Udruge dragovoljaca Domovinskog rata grada Dubrovnika, za potporu Društvu i doprinos u razvoju prijateljskih odnosa između hrvatskog

i crnogorskog naroda. Veleposlanik Turčinović dodijelio je plaketu Vladislavu Jabučaninu iz Cetinja za doprinos u razvoju prijateljskih odnosa između crnogorskog i hrvatskog naroda.

U sklopu programa organiziran je i nagradni ples. Pobjedničkom paru Aleksandru i Sonji hotel Splendid uručio je nagradu „Romantični vikend u Splendidu“.

Vičević i Žuvela

IGOR ŽUVELA, predsjednik UHDDR grada Dubrovnika

Igor Žuvela poznat je u Dubrovniku i Dubrovačko-neretvanskoj županiji dugi niz godina kao jedan od cijenjenih dragovoljaca i branitelja koji se u Domovinskom ratu istaknuo junaštvom, ali prije svega plemenitošću prema suborcima i pozitivnim uticanjem na njih, što su osobine vođe.

Nakon rata nesebično se stavio na raspolaganje svima kojima je bila potrebna pomoć.

Prije nekoliko godina, točnije 2003., upoznao je čelnike Hrvatskoga građanskog društva Crne Gore (HGD CG). U razgovoru s njima osjetio je u kojoj je mjeri ta zajednica prepuštena sama sebi, unatoč ustavnoj proklamaciji za brigu o Hrvatima diljem svijeta. Odlučuje im na svaki način pomoći u borbi za identitet, prepoznavanje i prihvaćanje, kako u Crnoj Gori tako i u matičnoj im domovini Republici Hrvatskoj.

Ostala je zapamćena njegova izjava koja je daleko odjeknula: **„Zalažem svoje rane da naša djeca više nikad ne ratuju.“**

Ta izjava upućena je mnogobrojnim hrvatskim i crnogorskim medijima uz nastup Bokeljske mornarice s crnogorskim barjakom na Stradunu u sklopu prezentacije „Bokeljske priče“, koju su upriličili predstavnici HGD CG u svibnju 2007. Njegova izjava danima se mogla čuti na mnogim stranim postajama.

Dolazak hrvatske djece i njihovih crnogorskih prijatelja iz Crne Gore u Dubrovnik je događaj koji će se pamtili. Tu hvalevrijednu akciju osmislili su i ostvarili zajednički HGD CG, Dubrovačko-neretvanska županija, uz potporu dragovoljca, koje je predvodio Igor Žuvela.

Primajući priznanje, Žuvela je rekao: „Počasćen sam što sam dobio priznanje Hrvatskoga građanskog društva. Vidim i osjećam da svi oni bremeniti problemi koje smo imali otprije, a nećemo ih ovom prigodom spominjati, odlaze tamo gdje trebaju biti – pod prašinu, u prošlost. Treba se truditi zbog naše djece da pobijedi dobro i da stvaramo svjetliju budućnost.“ Također je dodao da Hrvati trebaju poštovati državu u kojoj žive.

VLADISLAV JABUČANIN

Jabučani su stara cetinjska obitelj. Jedna ulica nosi takav naziv po uglednom članu te obitelji. Od davnina su to bili hrabri i poštteni ljudi, čuvari slobode Crne Gore, prijestolnice, časti i ugleda svojih predaka, veliki borci za pravdu, za sreću, bolje sutra.

Upravo je takav i Vladislav Pajo Jabučanin, koji uz to iznimno drži do svoje obitelji, svog Cetinja, Crne Gore. Nesebičan u pomoći drugima, bio je jedan od onih divnih primjera ljudske časti, istinske Crne Gore, revolta i protesta protiv rata, protiv agresije na Hrvatsku. Mnogima je u teškim vremenima bio oslonac, nada i pomoć. Pomagao je i branio Hrvate u Crnoj Gori, nudeći im ono što je mogao – svoje srce i svoj dom. Opasna vremena koja su se dogodila ne tako davno, sada su iza nas. Tada se s velikim strahom u Crnoj Gori govorilo o napadima na Dubrovnik, o odlasku mnogih Hrvata iz Boke. Tada je možda otišla i ona lijepa djevojčica koje se još rado sjeti, a koju je kao dječak upoznao na ljetovanju, kod tete u Kotoru, ranih sedamdesetih... Na sreću, rat je iza nas i ljudi se ponovno susreću, upoznaju i povezuju.

Njegove menadžerske sposobnosti dolaze do izražaja u vođenju ugostiteljskog objekta odnosno restorana „Konak“ koji posjećuju mnogi Crnogorci i Hrvati. Veliki broj manifestacija kojima je cilj povezivanje Crne Gore i Hrvatske podupire upravo njegova tvrtka i to kao sponzor-prijatelj.

Puno toga može se reći o Vladislavu Jabučaninu, čija hrabrost i dobro srce svakako zaslužuju ovu skromnu zahvalnicu našeg Društva. Trebala mu je biti dodijeljena i ranije, ali za djela učinjena sa srcem i ljubavlju nikad nije kasno.

Veljača - stadon karnevala

Boka kotorska ima bogatu karnevalsku tradiciju, a Kotor je po tome najpoznatiji.

Piše:

Danijela Vulović

Veljača je već stoljećima mjesec maškara i karnevala. Običaji vezani uz karneval rasprostranjeni su po čitavom svijetu. Jedan od najstarijih je karneval u Veneciji, koji se prvi put održao 1268. godine. Karneval u Rio de Janeiru prvi put je održan 1723. godine, a danas predstavlja svojevrsan spektakl. Na tisuće plesačica i plesača u jedinstvenim šarenim kostimima danonoćno plešu u ritmu sambe, a grad se pretvara u najluđu na svijetu.

Riječ karneval prema jednoj tumačenju potječe od talijanskog uzvika „carne vale“, što u prijevodu znači „zbogom meso“. Karnevalom se naziva razdoblje neposredno prije korizme, a sam kraj karnevala pada na dan prije 'čiste srijede' ili Pepelnice. U vrijeme karnevala svatko ima priliku postati neko drugi. Tada je dopušteno gotovo sve, to je prilika da se ljudi potpuno opuste i predaju uživanju. Raskoš, strast, misterij, igra – sve to opisuju razdoblje karnevala.

Boka kotorska ima bogatu karnevalsku tradiciju, a Kotor je po tome najpoznatiji. Ovgodišnje tradicionalne kotorske karnevalske fešte otvorene

su 10. veljače predstavom pod nazivom „Ja sam od mota“, koju je u prepoznatljivome kotorskom stilu režirala Dolores Fabijan, a u predstavi su uz autoricu igrali Iva Mirošević, Sandra Pasković, Ilko Marović, Mitar Jovanović, Daria Homen, Antonija Dončić i kotorska mularija. Prošlogodišnja kraljica kotorskog karnevala Danijela Kampe predala

godina, kada je karnevalske svečanosti organizirala NVO Fešta, ove godine organizatori su Općina Kotor, Turistička organizacija Kotor i Centar za kulturu.

Uslijedili su programi za najmlađe: 12. veljače u diskoteci Maximus održan je dječji maskenbal. Sljedećeg dana u dvorani Centra za kulturu

Sa maskenbala u Maximusu

je lentu novoizabranu Ljiljani Gojković, a kapo karnevala Luka Knezović dao je senj za početak fešte. Iste večeri u Domu kulture u Dobroti održan je bal pod maskama.

Za razliku od prethodnih

održan je koncert „Art grupe Montenegro“, a u utorak 14. veljače u istom prostoru održan je Dječji hepening. U sklopu karnevalskog programa mažoretkinje „Fešta“ održale su svoj deseti samostalni

koncert. Škaljarska večera, koja se trebala održati u petak 17. veljače, otkazana je zbog izvanrednog stanja u zemlji.

U kotorskoj diskoteci Maximus, u subotu 18. veljače, održan je veliki kotorski maskenbal. Veliki broj prekrasnih maski defilirao je diskotekom, a najljepšima su dodijeljene „novčane nagrade“. Jednoglasnom odlukom žirija prva nagrada pripala je grupnoj maski „Za dešpek, pituraju, šiju, kroje“, koju je i publika proglasila najboljom. Drugu nagradu osvojila je maska „Fantazija“, a treću maska „Svi na tucanje“. U pojedinačnoj konkurenciji prvonagrađena je maska „Abraka dabra, zeko hop“, drugu nagradu osvojile su „Golden lady“, a treću „Crvenkape“.

Tradicionalni kotorski karneval koji je zakazan za nedjelju 19. veljače otkazivan je dva puta. Prvi put zbog izvan-

rednog stanja u Crnoj Gori, a sljedeće nedjelje zbog lošeg vremena. Ono što moramo primijetiti je prilično nesnalaženje organizatora koji su dopustili da se i uz loše vremenske prilike maškarane grupe okupe na mjestu polaska, da bi nakon 14.30 sati, kada je bio zakazan defile, odlučili sve prebaciti u sljedeću nedjelju. Najavljeni koncert hrvatske grupe Colonia ipak je održan ispred katedrale sv. Tripuna, ali ne u 17.30 sati, kako je bilo planirano, već nakon 19 sati.

U povodu karnevalskih fešti i ove godine iz tiska su izašla dva humoristična lista *Čakulona i Karampana*, koji donose 'novitade' iz kotorske 'komunitade'. *Karampana* nam prenosi optužnicu kotorskom karnevalu Ministrae lex Montanji, koji je između ostalog optužen:

1. „Što se Drevni Kotor po novome lijepome zakonu briše sa spiska gradova, a upisuje u spisak naseljenih mjesta.
2. Što u Menadžment planu RCG skoro da nema predstavnika.
3. Što izgradnja sportske hale napreduje kao 'Skadar na Bojani'.
4. Što lokalna uprava ima ingerencije Mjesne zajednice.
5. Što je općinska kasa prazna.
6. Što šoldi i pinezi od lučkih taksi idu za Podgoricu, a zato nama od furešta ostane gužva, buka i smet.
7. Što Primorac nije zadržao njanci jednog igrača iz šampionske ekipe, pa ga sad zovu Dječji vrtić.
8. Što Bokelj umjesto da se bori za vrh, ne može da se pomjeri s predzadnjeg mjesta na tabeli.

9. Što je tako vodio kadrovsku politiku da u Komunitadi rabota 95% fureštih, a domaći kadrovi obilaze berze rada, dok ovi udobno sjede u njihovim karijegama i lade se po njihovim stanovima...“

Nakon što je dva puta odgođeno, suđenje kotorskom karnevalu održat će se 4. ožujka.

Počasni građanin za sve kriv

Karneval u Donjoj Lastvi održan je 18. veljače, u organizaciji NVO „Harlekin“. Šarena povorka maškaranog puka, praćena zvucima gradskih glazbi Tivta i Đenovića, krenula je po tradiciji ispod smokve u VII. kvartu kroz cijelo mjesto do mola ispred crkve sv. Roka. Glavni krivac Lastovljanima za sve muke i nedaće u prošloj godini je „Čittadino Onorario“ ili Počasni građanin kojeg je „Slavni sud krize i nemaštine Komunitadi lastovske“ okrivio jer je „dosta lagao, čuda činio, ponio je što je mogao. Malo je vedrio, a dosta oblačio pa nas je doveo da više nemamo s čime u butigu oditi“. Kako to tradicija nalaže, karneval je spaljen uza zvuke posmrtnog marša, a nakon spaljivanja fešta je nastavljena u hotelu „Kamelija“.

Oktopus jedini krivac

U organizaciji NVO „Bope“, 25. veljače na Prčanju je održan tradicionalni prčanjski karneval. Krivac za sve muke Prčanjana u protekloj godini je Korupko Pokvarenjaković zvani Oktopus. Maškaranu povorku predvodio je kapo prčanjskoga karnevala Božo Usanović. U karnevalskoj povorci sudjelovala je Gradska muzika Kotor, mažoretkinje

Karneval u D. Lastvi

Alise i Fešte, te mnogobrojne maske. Povorku su uveličali i kapo i kraljica kotorskoga karnevala Luka Knezović i Ljiljana Gojković. Nakon čitanja presude, Oktopus je spaljen na prčanjskoj rivi. Najljepšim maskama uručene su prigodne nagrade, a organizator je svu djecu počastio sokovima, krafnama i čokoladama.

Novljani spalili Kamenka Tupoglupana iz plemena ProMaja

U sklopu 48. praznika mi-moze u Herceg Novom je u subotu 25. veljače održan tradicionalni karneval. Karnevalsku povorku predvodili su mažoretkinje i trombonijeri, uza zvuke Mjesne muzike Đenovića, te sudjelovanje mnogobrojnih maski. Na Škveru je suđeno karnevalu Kamenku Tupoglupanu iz plemena ProMaja s Ukakana koji je optužen jer „hoteli Tamaris i Igalo stoje prazni i tu ne treba ništa mijenjat kažu svi odgovorni, kada je ionako kraj. Zgodno je samo ponekad početi priču o njima kada su izbori blizu. Novi sportski centar nema zakupca i prokišnjava, autobu-

ska u Igalu i osnovna škola se ne grade. Zato što se ploča ovoga Ukakanca stalno vrti, svi je slušaju, sve je uvela apatija i niko neće ništa da radi, svi čekaju. Evo uzmite na primjer Institut. Malo radi, malo ne radi. Libijci dolaze, Libijci ne dolaze. Gradska kavana, zatvoriće se, neće se zatvoriti. Da li je grad prenaseljen, a infrastruktura preslaba. Zašto imamo otvoreno prvenstvo u klizanju – klize Podi, klizi Mojdež“. Nakon spaljivanja karnevala fešta je nastavljena uz vino, specijalitete i pjesmu klape Stari kapetan.

Božo Usanović, kapo prčanjskog karnevala

IMENA KOTORSKIH KARNEVALA 1961 – 2012. GODINE

- 1961: Krneval nije održan već samo Ljetni maskenbal u Pozorištu; izašao prvi broj poslijeratne »Karampane«, zajedno sa predratnim brojevima ukupno dvanaest, zatim duža pauza;
- 1967: BIROKRAT ADMINISTRATOVIĆ (»Karampana« izašla dva puta, br. 13 i 14);
- 1968: SVOJEVOLJKO SILIĆ (»Karampana«, br. 15);
- 1969: RAKETA »OPOLO 69« (»Karampana«, br. 16);
- 1970: BEZIMENI KRNEVAL, suđenje 1. marta (»Karampana«, br. 17);
- 1971: ZAMRZNUTI KRNEVAL (»Karampana«, br. 18);
- 1972: /Održan Krneval u Perastu, izašao list »Kokotijada«, broj 1/
- 1973: VLASTKO SVEDRŽIĆ (»Karampana«, br. 19);
- 1974: KOTORKO TEHNOKRATOVIĆ (»Karampana«, br. 20);
- 1975: VELJI I MALI KRNEVAL (»Karampana«, br. 21);
- 1976: Krneval nije održan, niti je izašla »Karampana«;
- 1977: Krneval nije održan, ali je izašla »Karampana«, br. 22;
- 1978: PRAVO MU SE IME NE ZNA (»Karampana«, br. 23);
- 1979: Krneval nije održan, niti je izašla »Karampana«;
- 1980: Krneval nije održan, niti je izašla »Karampana«, zbog zemljotresa;
- 1981: TRESKO BESPARIĆ (»Karampana« nije izašla)
- 1982: ŠIZIKA SIZOVIĆ (»Karampana«, br. 24);
- 1983: KLAUZILIJE KATARENZIS (»Karampana«, br. 25);
- 1984: INFLACIO PROLONGOVIĆ (»Karampana«, br. 26);
- 1985: OBNOVKA ZAVODIĆ (»Karampana«, br. 27);
- 1986: FOTELJKO KRUGOVIĆ (»Karampana«, br. 28);
- 1987: NEKO NIKOGOVIĆ (»Karampana« izašla dva puta, br. 29 i 30)
- 1988: SER ARČI MAKOBIO (?) (izašle dvije »Karampane«, br. 31 i 32);
- 1989: LAVANDERA PULITIKA (»Karampana«, br. 33);
- 1990: KRIVKO LJUBIVLASTIĆ (»Karampana«, br. 34);
- 1991: SVESTRANKO ĐIRAŠOL (»Karampana«, br. 35);
- 1992: Krneval nije održan zbog rata, niti je izdata »Karampana«;
- 1993: Krneval nije održan, ali postoji započeto i nedovršeno suđenje;
- 1994: Krneval nije održan zbog rata, niti je izašla »Karampana«;
- 1995: VERĐINA BEREKIN (»Karampana« nije izašla)
- 1996: EMBARGO SANKCIO DE KLIN(TON) (»Karampana«, br. 36);
- 1997: JULIJANA PROMENADA (»Karampana«, br. 37);
- 1998: ŠETE BANDIJERE (»Karampana«, br. 38);
- 1999: LIBERTINO DE ANGELIS (»Karampana«, br. 39)
- 2000: GALO ŠKURIBANDA (Zimska, br. 40, i dvije ljetne »Karampane«, br. 41 i 42);
- 2001: KIPROS PAPAŠOLDI MALTEZ (»Karampana«, br. 43);
- 2002: PARLAMENTARKO ČIKARICA ŠUPLJOGLAVIĆ (»Karampana«, br. 44);
- 2003: ZAFRKANT SEKSILIJE TRAFIKANT (»Karampana«, br. 45)
- 2004: DUPLIKAT KLONOVIĆ (»Karampana«, br. 46)
- 2005: REKETINA TAMONJINA (»Karampana«, br. 47)
- 2006: VODOLIJA AKVA-MIA (»Karampana« br. 48)
- 2007: TAJKUN KORUPCIJA (»Karampana« br. 49)
- 2008: EKSTAZIS MARI-HUANA (»Karampana« br. 50)
- 2009: CVJETKO KRIZIĆ (»Karampana« br. 51)
- 2010: MITO PRŽUNOVIĆ (»Karampana« br. 52)
- 2011: LORENCO FEŠTA ABSURDIĆ (»Karampana« br. 53)
- 2012: MINISTERO LEX zv. MONTANJAR (»Karampana« br. 54)

VANREDNO STANJE

Piše:

Vlasta Mandić

Mare: Luce, ke novā? Od koje si to preše? Stani, jadna ne bila, da malo proćakulamo.

Luce: Nemam ti kad. Ne znam što ću prije. Mato mi je došao s broda poslije godinu dana. Ma,

baš je potrefio uru.

Mare: A što, što?

Luce: Kako što? Znaš li da je prekosutra karneval, a još nismo sve đustale. Svaki dan poslije objeda idemo kod Trifone na rabotu. Pale smo s noga, a Mato mi je arivao.

Mare: Što je to za vašu grupu „Mustre“? Vazda ste najbolje, vazda dobijate prve nagrade na karnevalu.

Luce: Nego što, kada ih i meritamo. Jutros nema ni jedne gavice na peškariju. Perfin nema ni zelja. Mato mi se uželio naše spize.

Mare: Oklen će bit ribe kada je na more veliki fortunao, a na brda veliki snijeg. Vidiš li jadna što se čini od ove zime?

Luce: Znam, znam, nema kod nas ribe i kada puva maestral. Bogati, kako se grijete doma?

Mare: Kako? Svakojako. Vratila sam šporet u kužinu i sada ti kuvam na drva. Usput se i grijemo, ke milina. Na prvi od mjeseca, kada stigne račun za struju, ne fata me kolpon. Ma, da znaš kako mi je lijepo. Primo, cijela kuća zagrijana, a kao sekondo, neće mene lupži krast na moje oči, moje

Kotor, karnevala u veljači, godine 2012

rođene pare. Svaki račun je induplan i pun škifeca kao: aktivna, reaktivna energija, gubici, naknade, transformatori, korekcija, subvencija, kamate, koje niko, pa ni oni sami, ne peškaju. To ti je isto kao kada sipa pusti crnilo, pa se ništa ne vidi, a ona utekne. Može im bit, kada je ovi naš narod suludan. Kada bi samo mjesec dana učinjeli kontru, pa da svako utuli letriku, a upali šporet, a?! Ufatili bi se za glavu i za kulo, pa bi nam od kuće do kuće letriku donosili na gvantijeru. Ali ko bi složio ovi narod? Niko, ja ti kažem, suludan narod.

Luce: Zaboljela me glava od tvoje parlatine. Laša me stat, sada je ura od karnevala, treba se zafrkavat, pa ćemo o tome potla fešte. Ao, još ništa nišam kupila za objed. Adio Mare!

Mare: Adio, adio, baš si laka pod kapicu. A, možda je to i bolje, pa te ništa i ne žulja.

Luce: Lijepo li sam se diliberala ove Mare. Vazda brontulaje i ne možeš se largat od nje. Idem ja kod Trifone, a Matu ću dva jaja na oko za objed.

Trifona: Će ste do sada mustre moje? Sutra je karneval, a nije sve još gotovo. Ivka, uzmi plavi til pa ga naberi i ingvazdaj. Tonka, ti skroji škufije, a neka Mira prišije merlo. Dove, ti đontaj jednu fašu oko pasa, malo je usko. Što činiš Milena? Bogami, kao da prvi

put držiš nožice u ruku. Sve ja moram.

Dove: Nemoj nas inpanpanavat. Vazda te ufati trka pred kraj. Sve ćemo završiti kako merita.

Luce: Evo i mene. Velika novitat- odlaže se karneval. Reko mi je kapo od karnevala da se sve odlaže. Proglašeno je vanredno stanje.

Mira: Sigurno je došlo do velike svađe između karnevalskih grupa i to ti je ratno stanje tj. vanredno stanje.

Spase: Da je to, onda bi svake godine bilo vanredno stanje, perke je velika ljubav i razumijevanje u našem karnevalskom životu. Mora da je to nešto mnogo, mnogo ozbiljnije.

Zvat ćemo šjor Bepa da nam da informacijon. Šjor Bepo, otvorite finjestru.

Bepo: Jesu li to moje radilice-mučenice, koje i noću danjuju, a sve za guštat karneval. Lako vam je kada imate bokeske muževe, fine, po malo debule, pa vas puštaju činjet ludece.

Trifona: Ajde mučite Bepo, vazda nas podbadate, kao pravi šotokuco. Mi smo vam skoro sve udovice, oli raspuštenice, pa nam sve basta. Priberite se malo. Vengo, zašto je proglašeno vanredno stanje u Kotoru, moliću lijepo?

Bepo: Nije vanredno stanje u Kotoru, vengo, u čitavi Montenegro, poradi velikoga galijota

od snijega, koji se usudio, preko noći, bez aviza, panut na našu zemlju i sve nas zatrpao. Perfin, do iznad nosa, i sada ne možemo ni disati, a kamoli ošervat jedan drugoga, balat i činjet šemence i monade od karnevala. Sada usporite, imate vremena cijelu setemanu, za pacifiko finit vaše kreature.

Trifona: Baš sam sada izgubila volju za rabotu. Neću ništa taknut. Propao mi je gušt. Cijelu godinu za ovo živim. Mnogo je, pa da je i od snijega.

Dove: Dobro zboriš. Karneval se ne otkazuje pa da će i sjekire padat s neba, a ne nekakvo govno od snijega.

Milena: O, o, o nećemo sada ružne riječi. Što je tu je. Imamo vremena za napraviti još jednu grupu do iduće setemane.

Grace: Moram vam špijegat jednu čakulu koja se tiče klope „Bisernica Boke“. To vam je pravi kašin. Prošle setemane Nada, alt bisernica, je pozvala svoje bisernice na svečani objed u Dobrotske dvore, perke je oženila sina. To je učinjela u ultimim momenat. U klapu je došlo do nesporazuma. Jedne su kupile poklon, a da nisu avizale meštricu. Ova se našla u konfužion kako će se poč na objed bez poklona. Zvala je u subotu popodne, kada su radnje zatvorene, Božulicu, inače Nadinu sestru blizankinju, da vide što će činjet. Božulica se nije dala smest pa je predložila plan: Ona je prije dva mjeseca oženila sina i klapa joj je poklonila divan srebrni kandalijer. Nevjesta joj je u Podgoricu ali je kandalijer ostao u sobu, u Kotor. Ušunjat će se u sobu od mladih i ukrast će kandalijer za učinjet poklon. Ionako će u ponedjeljak kupiti drugi kandalijer i vratiti ga na mjesto. Tako rečeno, tako i urađeno. Obraz je spasila Marija, perke joj je Violeta avizala da su ona i Radoj-

ka kupile poklon, ali ih nisu od preše imale kada avizat, jer je i njih snijeg omeo. Kandalijer je vraćen na isto mjesto.

Trifona: Bravo Grace! Do sada se nismo pozabavile „Bisernicama Boke“. Eto nam ideje. Druga grupa će biti „Kandalijer BB“. Ja ću indešnjat štanap. Ruke na rabotu.

Bepo: Eto meni fešte za cijelu setemanu. Morat ću se audio konektirati sa mencovanim mustricama, ili rečeno po naškim, prisloniti uvo pri škureti i po malo prisluškiwat. Olajat će ih uzduž i poprijeko. Neka, tako će i dobit inspiraciju za fatigat dobru masku. Što gore, to sve bolje. To ti je malo misto, a u duši ipak čisto.

Trifona: Kako vrijeme brzo leti. Već je nedjelja, a opet nismo došle kraju. Mnogo sam vam pustila po volji. Svako malo marendin, pa bičerin, pa kafa, pa španjulet, ruke na rabotu.

Kate: Kalmaj Trifona, nije ti ovo sjednica vlade, olitiga parlamenta, pa da se oderemo. Pjano, pjano! Meni ti je najveći gušt doklen se vrše pripreme. Kroji, ingvazdaj, sašij, pripeglijaj, obuci, skini, krati, širi, pa dobro marendaj uz litricu crnoga. Ma, ko ti ovo može platiti? Maksimalna zafirkancija na svaki, pa i na naš račun iz dana u dan. Kada se desi karneval, sve se završi u tren i poslje se osjećam škicano. Trifona, ne kvari mi gušt.

Dove: I ja isto tako mislim. Nego, što ćemo im staviti na glavu? Oćemo li kapuc, pa da paraju kao duhovi ili bječvu pa da paraju kao pravi lupeži?

Trifona: Bolje bječvu.

Mira: Ben fato, a u ruke svakoj po nešto - toljagu, čekić, pajser, vreću i po koji kandalijer.

File: Ja ću ispod vešte nositi kasetofon i puštat ćemo onu njihovu karnevalsku pjesmu... „evo ih od Gurdića,.... eno ga krnevao... grdan li je, isti tvoj

muž... ma ko mi to zbori... ajde dođavola... s tobom zajedno... la, la, la kroz ulice našeg starog grada kreće maškarada, svi volimo, svi volimo karnevalske dane, la, la..."

Dove: A ćeš utakat kasetofon?

File: Naći ću mu mjesto, moja Dove. Tebi u prk..! Jesi li kontentna sad? Uvijek me snervlaš i imaš nešto kontra moje ideje. Idem ća, dosta mi je više i vas i ove rabote. Kao da me plaćate.

Trifona: Nećemo bulikan, ruke na rabotu. Čekaj File.

Dove: Pušti je stat. Svratiti će ona u Dom penzionera, popiti će jednu s nogu, učinjet đir do Luže da se oladi i eto ti je nama opet.

Trifona: Ma znate, sve nešto pensam. Niđe ne vidim Bajra glavnog šefa od kotorskog karnevala, baš mi se zagubio.

Mira: Pina mi je rekla da je ove godine sve pod palicom Centra za kulturu. I red je, perke, tamo ima 5-6 novih i rashodovanih direktura, pa su se uželjeli rabote. Sve su tradicionalne fešte od kulture prešle kod njih jer oni imaju jaku logistiku.

Milena: A što ti je to logistika?

Mira: Moderan izraz, karamea. Sva šijenca i tehnika, marketing, organizacija, propaganda, etc, su ti tunake.

Trifona: Oćete li vi rabotati? Kate, pošalji maloga od kumpara Gracije, da odma pođe u vatrogasnicu i neka kaže da je rekla teta Trifona neka nam posude onaj alat za Bisernice.

Evo već je podne, a karneval počinje u dva i po popodne.

Luce: Evo i mene. Nisam mogla prije. Morala sam marendati sa Matom. Jadani uželio se kuće, samo bi pričao, a meni igraju noge od nervoze. Jedva sam se izvukla. Zna li da vanka lije kiša? Podiglo se more, ma čini mi se da će cijela riva poplaviti.

Kate: Molaj kišu! Lumbrelu u ruke i karoca gre. Ne može nam sada i kiša smetat. Počnimo se oblačit.

Trifona: Neka svaka uzme svoj abit i rasporedite se po sobama da se na komod obučete.

Dove: Ima li išta ljepše od ovoga momenta. U tren me vrati u mladost-ludost. Zastvorim oči i vidim staru Dojmi kafanu đe su fetivi kotorani činjeli maskenbal. Vidim svu kotorsku gospodu, oriđinale, mužikante, balunjere, galijote. Koji pitomi svijet! Koje botunade, a niko se ne ofendi. Perfin mu je milo perke je mencovan. Zaboravim na lumbago, išijas, pritisak i...

Luce: Stani Dove, dobro si spomenula pritisak. Trifona, daj aparat da ga izmjerim. Jutros mi je bio 170/90, ali nisam ništa rekla Matu.

Trifona: Sada ti je 140/80. Panuo ti je. Da znaš, to ti je od smijeha i ove naše zafrkancije. Ne treba ti medicina. Živio karneval! Živio veseli i, deboto, pošteni, kotorski narod!

Milena: Ja neću stavit bječvu na glavu. Neću moći disat, a i ružno mi stoji.

Trifona: Sad ćemo još i na to gledat. Nema biranja. Neće te ni rođeni muž prepoznat. Očeš li kapelin od madam Pompidur? Muči Milena i oblači se.

Dove: Evo i mene, stigla sam.

Trifona: Je li te prošla furija? Ajde oblači se.

Dove: Ja se neću obući, a vi ćete se sve skinut.

Trifona: Ti si još fotana. Je li se ti to sa nama zafrkavaš?

Dove: Odgođen je karneval po drugi put i to zbog kiše.

Luce: Stooooooooooooooooo, si rekla?

Dove: O d g o ě n, jeste li dobro čule? Odgođen za sljedeću setemanu za 4-ti mart.

Trifona: Ovo neće proći lišo. Žalit ćemo se u Strazbur! Što oni misle? Držim iglu u ruke već 15 dana, boli me škina, vene su mi natekle od makine, a oni - pada kiša. Prvo snijeg, pa kiša.

Nekima smetaju i dlake na glavu. Pa što ako je kiša. Lumbrelu u ruke i fijaj. Koliko puta smo u Rijeku, po kiši, špartale i po šest kilometara. A kod nas - od Šuranja do Pazara, nema ni poštena 2 km. Mirakuo od

ovoga naroda. Nisu ovdje čista posla, nešto drugo se iza brda valja.

Dove: Čula sam da je šoto prežident od Municipala rekao da je to „duga, dugačka priča“. Možda ih ne gušta Karnevao?

Trifona: Ma, nemoj mi reć. Sve su velike glave od vazda pasavale od Rive do Macela. Neke su se ljutile, a neke mudro prećutale, a nekima je bilo milo. Da nisu velike glave niko ih se nebi ni sjetio, a kamoli ih paričavao za učinjet jedan karnevao. Treba puštit narod da se za jedan dan izlaje, sutra kao da ništa nije bilo. Prije ti je bilo-svako čudo traje za tri dana, a danas ni za pola dana. Velika je produkcija, čudo, čudo stiže.

Mare: Posred toga!?

Kate: Trifona, Dove, brzo ovamo. Luce je pala u nesvjest. Bit će joj skoćio pritisak. Zovite hitnu. Pospji je vodom.

Trifona: Ne, ne, malo ostike pod nos, masiraj joj vrat... uf, uf, sve je pošlo inpiko! Sve se posulo, reko bi pokonji Tassija. Naravno, za one koji ga se sjećaju

*U BOKOKOTORSKOM AKVATORIJUMU ODRŽAVALE SU SE I
DANAS SE ODRŽAVAJU MNOGOBROJNE MANIFESTACIJE*

Bokeške fešte

Stječe se dojam da nadležni i odgovorni još uvijek nisu shvatili značaj ovih fešta za turizam, da nisu prepoznali i prihvatili ovaj golemi potencijal svih tih amatera i volontera koji nose zaista golemi teret čitave organizacije tradicionalnih pučkih fešta.

Piše:

Jovan J. Martinović

Bokeljski gradovi i naselja diče se stoljetnom tradicijom organiziranja masovnih narodnih svečanosti, onih specifičnih pučkih fešta u kojima sudjeluju svi bez obzira na godine starosti, spolnu ravnopravnost ili vjersku pripadnost. Čak je teško sjetiti se svih oblika takvih zabava u prošlosti jer su neki nestali iz sjećanja, a neki su se ipak održali do danas i čak se pretvorili u ozbiljne manifestacije međunarodnog karaktera.

Jedan od nestalih običaja su prvosvibanjski uranci tijekom kojih su radnici i činovnici, opskrbljeni delicijama i pićem, odlazili drvenim trabakulama nekadašnjega Brodarskog društva „Lovćen“ u Stoliv, u tamošnju šumu pitomih kestenova pa se uz svirku Gradske glazbe i plesnih orkestarâ zabavljali do popodnevnih sati. Više se ne priređuju velike parade za Dan mladosti u kojima sudjeluju pioniri s crvenim maramama, mladi, sportaši i radnici. Isto tako je zaboravljen i običaj pripremanja slasnog vojničkog graha u

hladovini stoljetnih borova na platou Vrmca, ali je ta fešta zamijenjena organiziranjem „papalada ala maka“ ili bokeških kužina koje imaju natjecateljski karakter, a kojima kotorske domaćice nude svoje specijalitete mnogobrojnim posjetiteljima.

Jedan stari običaj također ima stoljetnu tradiciju. Pre-

ma legendi su sredinom 15. st. dva ribara našla na niskoj hridi ispred Perasta na čudotvornu ikonu Gospe i želeći joj sagraditi malu kapelu, počeli su donositi u barci kamenje koje su slagali oko hridi kako bi povećali površinu i ojačali temelje hridi. Kada su ostali stanovnici vidjeli njihove napore, pohitali su im pomoći pa

Bokeljska noć

je to preraslo u ritual koji se ponavlja i danas te u predvečerje svakog 22. srpnja konvoj okićenih barki nakrcanih kamenjem kreće veslima od jednog do drugog kraja Perasta uz pjevanje starinskih melodija te prema otočiću Gospe od Skrpjela i tamo uz veselje i pjesmu bacaju kamenje kojim pojačavaju temelje ovog zdanja. Inače, u Perastu je sačuvano nekoliko starih običaja, a jedan od njih je Mađ, kićenje mladog drveta vrpčama i drugim ukrasima uz pjesmu i ples. Zatim se održao i običaj „Gađanje kokota“ kao uspomena na junačku pobjedu malobrojnih Peraštana nad velikom turskom vojskom 15. svibnja 1654. godine. U taj spomen se svake godine na moru ispred Perasta usidri daska na kojoj je vezan pijevac, crvene boje, koji simbolizira turskog pašu Rizvanagića koji je poginuo u tom boju. S obale ga redom gađaju strijelci, a onaj koji ga pogodi postaje slavodobitnik i dobiva vezeni ručnik – lentu s posvetom, ali je obavezan platiti vino mnogobrojnim gledateljima.

U malom naselju Stolivu već se niz godina priređuje „Fešta kamelija“ u čast ovome nježnom cvijetu koji su stolivski pomorci donijeli prije nekoliko stoljeća iz dalekog Japana i koji najbolje uspijeva u dvorištima skromnih kamenih kuća. U sklopu te fešte priređuje se bal kamelija na kojem se bira dama s kamelijama, a također i izložba cvjetnih aranžmana.

U Kotoru postoji stara tradicija održavanja karnevalskih svečanosti, koja vuče svoje korijene još iz poganskog doba, a u sadašnjem obliku iz srednjeg vijeka. Svake godine prije početka proljeća gradom i rivom prolazi povorka maski i krabulja, a na posebnim kolima vozi se figura Krnje, lutka natprirodne veličine koja svo-

Fašinada

Gađanje kokota

jim likom predstavlja određenu društvenu manu kojoj će se javno suditi pred vijećem Slamnog suda, a presuda je spaljivanje na lomači, u ognju u kome bi trebale izgorjeti sve nepravde, zla i opačine koje su protekle godine mučili kotorski puk. Ovaj prizor promatra desetak tisuća posjetilaca, a sve se nastavlja pučkim veseljem na trgovima staroga grada uz bogatu ponudu na terasama kafića i restorana. U sklopu karnevalskih fešta pri-

ređuje se i poznati maskenbal, crno-bijele redute, kostimirani balovi i dječji maskenbal, a na kojima dolazi do izražaja neiscrpna mašta, vještina i kreativnost pojedinaca i skupina.

U cilju obogaćivanja ponude tijekom turističke sezone Kotorani su u ranim 60-im godinama prošlog stoljeća počeli priređivati i ljetni maskenbal, obično na glavnome gradskom Trgu od oružja koji bi bio pretvoren u neku vrstu velike balske dvorane pod ve-

Gornja Lastva

drim nebom, gotovo uvijek uz sudjelovanje 200 ili čak 300 maskara i uz nekoliko tisuća posjetilaca. Kako je interes za ovu ljetnu priredbu stalno rastao, ljetni maskenbal je prije desetak godina prerastao u međunarodni Ljetni karneval s nizom propratnih manifestacija kao što su: abrum odnosno pozivanje na svečanost uz sudjelovanje Gradske glazbe, parada mažoretkinja i skupina maskara, zatim ribarske večeri na rivi u naselju Muo, pa mušuljade na Prčanju i vožnja brodom po zaljevu do Perasta. U Ljetnom karnevalu sudjelovale su karnevalske skupine ne samo iz Kotora i Crne Gore, nego i iz Hrvatske, Slovenije, Srbije, Bugarske, Makedonije i Italije, a uspješnom organizacijom ljetnih karnevala Kotor je postao član FECC-a, Europske federacije karnevalskih gradova.

Međutim, krunu svih manifestacija u Kotoru predstavlja Bokeljska noć, fešta kakva se može prirediti samo u akvatoriju ovoga prekrasnog zaljeva. Postoje indicije da se ova fešta priređivala već krajem 18. stoljeća, a postoji zapis skromno-

ga gradskog kroničara iz druge polovine 19. stoljeća da je u čast dolaska engleske flote pri-

Ljetnji karneval

ređena svečanost s barkama okićenim vijencima i lampionima koje su kružile oko ratnih brodova uza zvuke Gradske glazbe. Tijekom prošlog stoljeća Bokeljska noć se obično priređivala prilikom posjeta kraljeva ili šefova država, a posljednjih dvadesetak godina pretvorena je u manifestaciju turističkog karaktera koja se s

ciljem produljenja sezone obično održava posljednje subote u kolovozu. Pripreme počinju puno prije tog datuma, a vrijedni ljudi za taj događaj grade maštovite tvorevine – labudove i dupine, školjke s biserima, makete peraških otočića, stuba srama, česme Karampane, stare kapele na Lovčenu, „kolo na kolo“ i druge kreacije. Sve se te okićene barke okupljaju ispred Mula i tamo povezuju konopcima kako bi u određeno vrijeme krenule u konvoju uz obalu pokraj bolnice, hotela Fjord i zgrade bivšeg giganta Jugooceanije prema Gurdiću, a onda uz gradsku rivu koja samo što ne potone od težine mnogobrojnih gledalaca, kojih bude po dvadeset ili čak trideset tisuća. Prema pravilu barke moraju napraviti tri kruga kako bi ih promatrači mogli bolje vidjeti. Posebni žiri

ocjenjuje maštovitost, kreativnost i ideju svake barke pojedinačno, a onda proglašava osvajače prve, druge i treće nagrade. Poslije proglašenja počinje veličanstveni vatromet koji pretvara akvatorij zaljeva u prizor iz bajke. Kada se ugase i posljednje iskre raketa i utihne jeka njihove grmlja-

još uvijek nisu shvatili značaj ovih fešta za turizam, da nisu prepoznali i prihvatili ovaj golemi potencijal svih tih amatera i volontera koji nose zaista golemi teret čitave organizacije tradicionalnih pučkih fešta.

Ovdje nije bilo riječi o ceremonijalnim nastupima stare bratovštine pomoraca Bokeljske mornarice, koji nekoliko puta godišnje privuku u Kotor veliki broj gledalaca. Bokeljska mornarica je istodobno svojim posjetima mnogobrojnim gradovima u zemlji i inozemstvu postala najbolji pronositelj bogate pomorske tradicije i kulture čitavoga ovog kraja.

vine, razdragani i oduševljeni narod seli se i nastavlja feštu na trgovima grada uz bogatu ugostiteljsku ponudu sve do zore.

Možemo zaključiti kako se u Kotoru i njegovoj okolini

održavaju mnogobrojne manifestacije, iznimno bogate i raznovrsne, iako je njihova organizacija zbog nedostatka sredstava često osuđena na improvizacije. Stječe se dojam da nadležni i odgovorni

4. 2. 2012. Tripundansko veče

Dana 4. veljače održana je tradicionalna pučka svečanost pod nazivom Tripundansko veče. Hrvatsko građansko društvo Crne Gore pokrenulo je prije 10 godina ovu priredbu uz pomoć HRT-a i Hrvatske gospodarske komore. Priredba se organizirala prije rata u kavani Dojmi u Kotoru u povodu svetkovine sv. Tripuna. Zbog nedostatka primjerene dvorane u Kotoru veče je organizirano u elitnom hotelu Splendid u Bečićima kraj Budve.

Izvanredna situacija na Hrvatskom primorju i sjeveru Crne Gore zbog loših vremenskih uvjeta onemogućila je dolazak više od 90 sudionika i gostiju. Bio je najavljen dolazak rektora Zadarskog sveučilišta sa suradnicima, mješovitog zbora Lira iz Šibenika, koji su trebali održati koncerte u katedrali sv. Tripuna i sv. Roka u D. Lastvi, članova šibenske gradske glazbe, glazbenog sastava „Slatka Tajna“ iz Metkovića, koji je trebao zabavljati prisutne, gradonačelnika Omiša, župana Dubrovačko-neretvanske županije, a iz Crne Gore predsjednika Vujanovića, koji je trebao uručiti Orden crnogorske zastave III. reda Društvu i njegovu prvome predsjedniku, ministar unutarnjih poslova, ministar pomorstva, direktor Fonda manjina i mnoge druge ličnosti iz političkog i kulturnog života Crne Gore.

I uz te nepredviđene okolnosti na ovoj proslavi bilo je više od 200 gostiju.

Goste je zabavljao trio „Ad Libidum“ iz Dubrovnika.

Prije početka programa obavljena je ceremonija dodjele plaketa HGD CG za 2011. godinu zaslužnim pojedincima iz Hrvatske i Crne Gore. Predsjednik Vičević dodijelio je plaketu Igoru Žuveli, predsjedniku Udruge dragovoljaca Domovinskog rata Dubrovnik, za potporu Društvu i doprinos u razvoju prijateljskih odnosa između hrvatskog i crnogorskog naroda. Veleposlanik Turčinović dodijelio je plaketu Vladislavu Jabučaninu iz Cetinja za doprinos u razvoju prijateljskih odnosa između crnogorskog i hrvatskog naroda.

U sklopu programa organiziran je i nagradni ples. Pobjedničkom paru Aleksandru i Sonji hotel Splendid uručio je nagradu „Romantični vikend u Splendidu“.

5. 2. 2012. Vanjska proslava sv. Tripuna

Prije više godina kotorski Ordinarijat odlučio je slaviti blagdan sv. Tripuna prve nedjelje nakon dana tog sveca omogućivši time velikom broju vjernika iz Boke kotorske, koji na dan sv. Tripuna rade, kao i Dubrovčanima koji tada slave sv. Vlahu, nazočnost na ovoj velikoj svečanosti. Svake godine gost biskupa Janjića je i predsjednik HGD CG. U svečanoj povorci nosi se i barjak našeg Društva koji nosi naš barjaktar Božo Usanović, povjerenik HGD CG iz Prčanja.

sebice mons. Iliji Janjiću i domaćem župniku don Dejanu Turzi.

Biskup Ilija Janjić zaželio je u svom kratkom govoru da Dom kulture bude na korist pojedincima i cjelokupnoj zajednici. Također je pozvao na čuvanje nacionalnog i vjerskog identiteta, poštujući pri tome sve druge.

Na ovom događaju bio je i Mirko Vičević, predsjednik Hrvatskoga građanskog društva Crne Gore.

13. 2. 2012. Blagoslov Doma kulture

Kotorski biskup mons. Ilija Janjić blagoslovio je Dom kulture „Josip Marković“ u Donjoj Lastvi, pokraj Tivta. Mnogobrojne goste pozdravio je Zvonimir Deković, predsjednik Hrvatske krovne zajednice „Dux Croatorum“, čijom zaslugom je obnovljeno ovo značajno zdanje nakon 83 godine. On je zahvalio nazočnima, a po-

18. 2. 2012. Otvoren Dom kulture

Svečano je otvoren Dom kulture „Josip Marković“ u Donjoj Lastvi. Manifestaciju su pred velikim brojem posjetitelja svojim nastupom uveličali: Klapa „Jadran“, Pjevačko društvo „Vazda mladi“, Modni klub „Modest“ i Etno skupina „Paun“.

Na početku programa goste je pozdravio predsjednik Hrvatske krovne zajednice „Dux Croatorum“ Zvonimir Deković, pod čijim je okriljem Dom kulture nakon 83 godine renoviran i vraćen u funkciju. On je zahvalio i posebice istaknuo institucije i pojedince zaslužne za realizaciju ovoga vrijednog projekta. Udruga, na čijem je čelu, okuplja entuzijaste koji neumorno rade na dobrobit lokalne i šire zajednice.

Tako je Hrvatska krovna zajednica „Dux Croatorum“ do sada osnovala Radio „Dux“, prvi i jedini elektronički medij Hrvata u Crnoj Gori, zatim tiskala četiri knjige o povijesti Hrvata, nakon više desetljeća obnovila je i tradicionalnu Feštu „Rogač“, formirala Hrvatsku knjižnicu „Ljudevit Gaj“, a u pripremi je i novo izdanje knjige povijesnog karaktera s temom hrvatskog trajanja i stvaranja na ovim prostorima.

21. 2. 2012. Sastanak Upravnog odbora HGD CG

Na proširenom sastanku Upravnog odbora HGD CG raspravljalo se, između ostalog, o problematici časopisa „Hrvatski glasnik“, o planu rada za 2012. godinu, o nazivu novoosnovanoga mandolinskog orkestra.

Odlučeno je da Hrvatski glasnik izlazi mjesečno, ako priljev sredstava bude u skladu s obećanjima. Mandolinskom orkestru dan je naziv „Tripo Tomas“, prema poznatome kotorskom skladatelju iz Škaljara. Njegovi nasljednici, unuci Staša i Goran Tomas, izjavili su u vezi s tim prijedlogom: „Vaša namjera da orkestar nosi ime našeg đeda, proslavljenog kompozitora, rodonačelnika prvoga takvog ansambla u Škaljarima i čovjeka koji je mnoge velike ličnosti uputio u svijet te veličanstvene sfere koja se zove glazba, ispunjava nas ponosom i zahvalnošću što ćete i tim gestom odati priznanje njegovom djelu i liku.“

Program rada za 2012. godinu:

- Organiziranje TRIPUNDANSKE VEČERI 4. veljače.
- Organiziranje predstave „ŠPORKA KANA-STA“, komedije na dubrovačkom dijalektu kazališnog društva KOLARIN iz Dubrovnika u mjesecu ožujku.
- Organiziranje snimanja emisije HRT-a LI-JEPOM NAŠOM 10. i 11. travnja u sportskoj dvorani Župa u Tivtu.
- Gostovanje mješovitog zbora „LIRA“ iz Vodic, uz organiziranje uskrasnih koncerata 14. travnja u katedrali sv. Tripuna i 15. travnja u crkvi sv. Roka u D. Lastvi ili u crkvi sv. Srca Isusovog u Podgorici.
- U zajednici s Veleposlanstvom R. Hrvatske, atletskim savezima CG i RH, uz sudjelovanje poznatih političkih i javnih ličnosti, organiziranje MALOG MARATONA od Molunta do Igala u mjesecu svibnju.
- Posjet DJECE iz DNŽ-a, pod pokroviteljstvom Ministarstva kulture CG, RH i DNŽ-a te grada Dubrovnika, u svibnju, prije Dana nezavisnosti CG ili prije završetka školske godine.
- Godišnja SKUPŠTINA HGD CG 23. lipnja na Dan Društva.
- Promocija monografskih izdanja „Slikom kroz prošlost“ i „Pomorstva Boke kotorske“, uz postav izložbe „BOKA NEKAD I DANAS“ u Baru, Podgorici i Dubrovniku u mjesecu srpnju ili rujnu.
- Sudjelovanje na LUČIN DAN u Zagrebu, u organizaciji NZCH, programom iz Tivta, u mjesecu listopadu.
- Organiziranje OMAŽA Tripu Tomasu i koncerta „Od Kvarnera pa do lijepe Boke“ u mjesecu studenome.
- BOŽIĆNI KONCERTI u mjesecu prosincu.
- TISKANJE GLASNIKA, po mogućnosti mjesečno.
- Uređivanje WEB stranice HGD CG.

VREMEPLOV

ADMIRALAT
PLEMENITOG TIJELA
BOKELJSKE MORNARICE
KOTOR

Gospodine

Borzu Trelesniku

skrbniku arhivaru

Bokeljske Mornarice

Kotor

Admiralatu Plemenitog tijela Bokeljske mornarice čast je pozvati V. g. na banket, priredjen u čast visokih gosti, koji su počastili Bokeljsku mornaricu i grad Kotor svojim učešćem na tradicionalnoj proslavi Sv. Tripuna, zaštitnika grada i Bokeljske mornarice.

Banket će se održati dne 3 februara t. g. u dvorani kavane Dojmi u Kotoru u 13:30 ^h.

Umoljava se V. g. da bi pravovremeno obavijestilo ovaj Admiralat za slučaj, da bi bilo spriječeno banketu prisustvovati.

**Admiralat
Bokeljske mornarice**

*Podadmiral:
R. Giunio*

Bokelji u Hrvatskoj

U duhu najave u posljednjem prošlogodišnjem broju Hrvatskoga glasnika o predstavljanju istaknutih Bokelja u Hrvatskoj u ovome broju donosimo razgovor s inženjerom, srednjoškolskim profesorom, umjetnikom i publicistom Željkom Brguljanom. O njemu i njegovim mnogobrojnim djelatnostima razgovor je vodila Grozdana Cvitan.

Željko Brguljan

Bokelj Željko Brguljan rođen je u Kotoru, a živi u Zagrebu. Srednjoškolski je profesor, likovni umjetnik s održanih 18 samostalnih izložbi, 60-ak skupnih, osvojio je 4 nagrade u Americi, zastupljen je u nekoliko knjiga o suvremenom kolažu koje su izdane u Parizu. Brguljan je dopredsjednik Hrvatske bratovštine „Bokeljska mornarica 809“ u Zagrebu, neumorni promi-

„Odlaskom iz Boke osjećaj nostalgije za zavičajem pojačao je želju za istraživanjem i proučavanjem kulturne, pomorske i opće prošlosti Boke pa ona u meni jednako traje“

catelj Boke i njezinih trajnih vrijednosti i po tome je prepoznatljiv i likovnoj i čitalačkoj te kulturnoj javnosti u Hrvatskoj.

Kako Vam je kao Bokelju raditi u Zagrebu? Hvata li Vas nostalgija za rodnom Bokom?

U Zagrebu živim već tri desetljeća i zaista volim ovaj grad, ali moji korijeni su u dalekome južnom zaljevu – Boki kotorskoj. Rođen sam u Kotoru, no podrijetlom sam s Prčanja iz obitelji bokeljskih Hrvata, starosjedilaca. Preci mog oca preselili su se krajem XVIII. st. iz obližnjih Škaljara na Prčanj, gdje su većinom bili pomorci. I moja majka, koja je bila stup naše obitelji, puna starih bokeljskih vrlina - skro-

mna, plemenita i razborita, rođena je na Prčanju gdje se njezina obitelj doselila u drugoj polovini XIX. stoljeća. Očeva majka, pak, potječe iz peraške obitelji čiji se preci spominju kao građani Perasta već u XVI. st., a u XVIII. st. su uključeni u peraško plemstvo. Bakini preci bili su pomorci i vlasnici jedrenjaka, trgovali su mahom između Albanije i Venecije, a neki su bili zbog lakše trgovine naseljeni u gradu na laguna-ma. No, padom Venecije, zbog nestabilne situacije i ratova propadala je pomorska trgovina, a time se promijenio i ekonomski status njezine obitelji.

Je li to sve bila prošlost u vrijeme Vašeg rođenja?

Rođen sam 1962. godine, a tada su se još samo pamti-

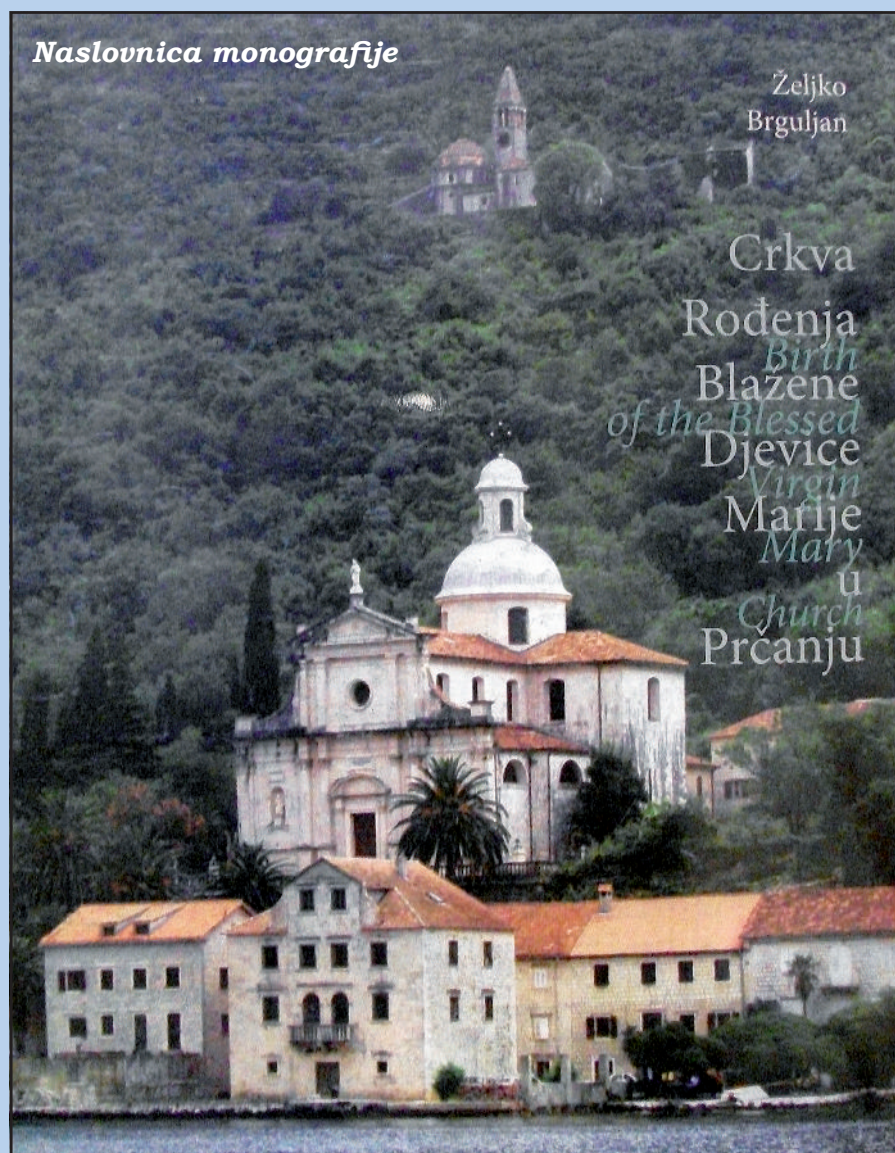
la vremena u kojima je Boka, zahvaljujući razvijenoj pomorskoj trgovini, bila ravnopravni dio Europe i svijeta. Odavno je ovaj tajanstveni južnojadranski fjord postao zaboravljena provincija. Mala i zatvorena starosjedička zajednica živjela je svoj osamljeni život na obalama mora okovanog planinama. Osobito u zimskim vremenima osjećali smo se dijelom jedne daleke i od svijeta napuštene, gotovo mitske zemlje. Svijest da sve manje pripadamo vanjskom svijetu okupljala je nas starosjedioce u posebno duhovno zajedništvo. I dok se izvan Boke događao buran život suvremene civilizacije, u Bokokotorskom zaljevu kao da je vrijeme stalo.

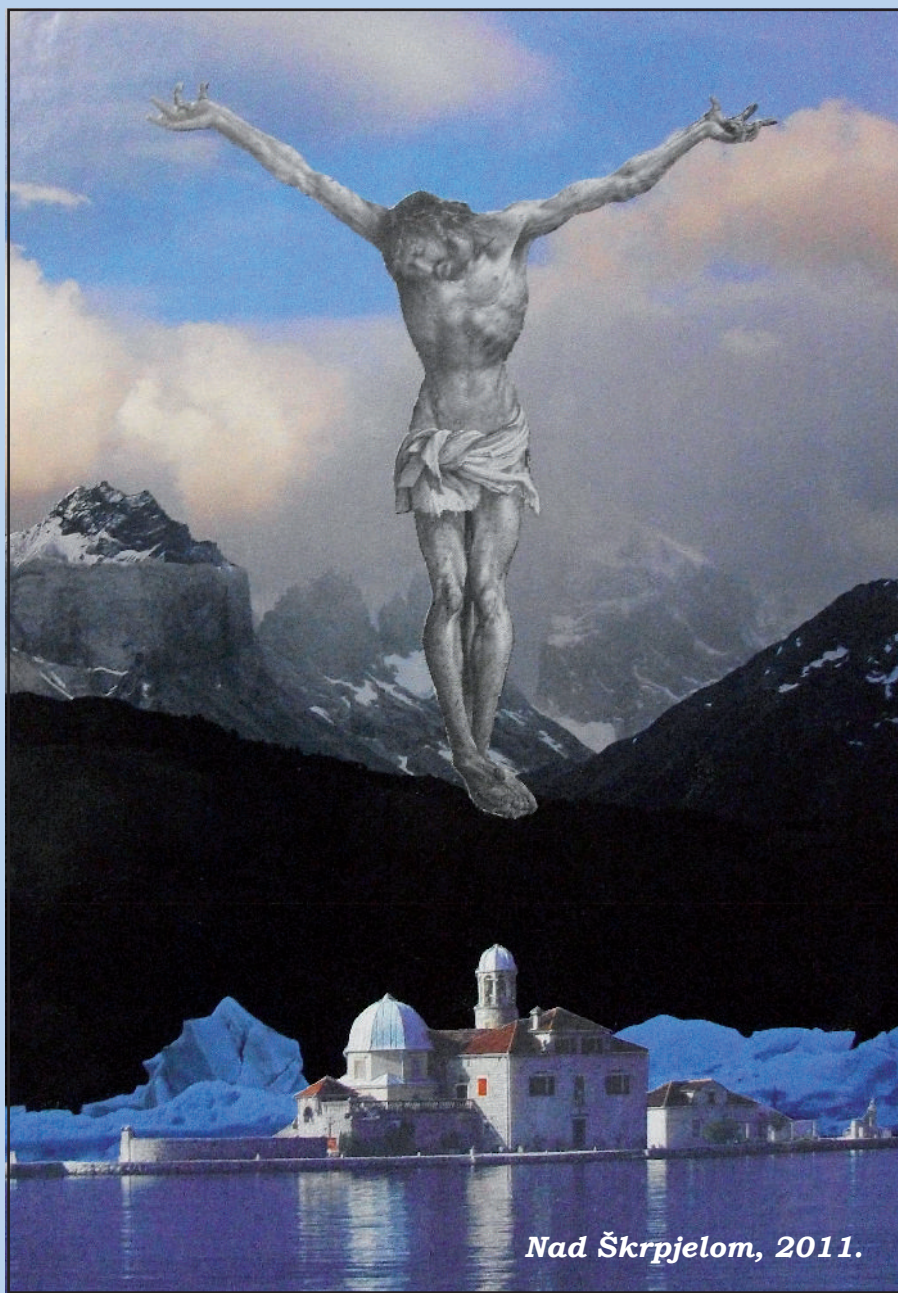
Na Prčanju sam odrastao sa sestrom i braćom. Život u tome malome pomorskom mjestu u vrijeme moga djetinjstva bio je poseban. U tihim zimskim jutrima skladno društvo nas djece i bokeljskih staraca čekalo je pred trgovinom kamion s dnevnim namirnicama. Iščekujući pojavljivanje vozila na prvoj okuci, u starcima bi se budila neka davna uzbuđenja i započele bi priče iz prošlosti koje bismo mi djeca sa strahopoštovanjem upijali. Tako su priče iz davnina, u ranome djetinjstvu, uplovile u moje misli i pratile me kud god sam krenuo. Odlaskom iz Boke osjećaj nostalgije za zavičajem pojačao je želju za istraživanjem i proučavanjem kulturne, pomorske i opće prošlosti Boke pa ona u meni jednako traje. Nostalgiju za Bokokotorskim zaljevom osjećam i danas - za Bokom kakva je nekada bila, za rodnom kućom, baštinom, za svim onim neponovljivim Bokeljima kojih više nema, a koji su mi oplemenili djetinjstvo i učinili ga posebnim. Gdje god čovjek živio, grobovi predaka vuku ga natrag. A natrag se vraćam svakog ljeta. S velikim uzbuđenjem prolazim

„Zbog skoro mitske snage Bokokotorskog zaljeva mnogi Bokelji nisu se mogli, a niti željeli osloboditi zavičajnih okova“

rodnim krajem, od Debeloga brijega, Novoga, Lepetane do Veriga, gledajući Perast i Školje, prolazeći Stolivom stižem u zavičajni Prčanj. Putem promatram svaki trag, kamenčić, travku pokraj puta dok se u mislima vrtlože stoljeća. I koliko sam sretan da sam ponovno stigao, toliko sam i nesretan zbog promjena koje su iz

godine u godinu sve tragičnije. Mislim na nestanak autohtonog stanovništva, odumiranje prelijepoga bokeljskog dijalekta, devastaciju prirodnoga i urbanoga kulturnog naslijeđa. Postoje Bokelji koji se nakon napuštanja zavičaja nisu nikada vratili jer se nisu mogli suočiti s promjenama i žele ga pamtiti onakvim kakav je ne-

Nad Škrpjelom, 2011.

koć bio. Postojimo i mi koji se, iako su nam promjene bolne, ne možemo odreći povratka te pronalazimo još uvijek prirodne i urbanističke oaze i dio netaknute ljepote u zavičaju.

Koliko su nostalgija s jedne strane i Vaše slikanje i pisanje, koji su usko vezani uz Boku, odredili Vaše prioritete na ljestvici kulturnih vrijednosti?

U životu nas često putovi odvedu onamo gdje nismo misli-

li otići. Formalno obrazovanje odnosno Fakultet strojarstva i brodogradnje nije bio moj obrazovni prioritet, ali obiteljske okolnosti nisu nudile mogućnost realizacije mladenačkih želja. Nemogućnost dobivanja stipendije i nesigurnost zvanja želju za upisom na Likovnoj akademiji učinili su utopijom. No, ubrzo sam prihvatio činjenicu da postoji ono što moram i postoji slobodno vrijeme u kojem mogu ono što želim. Tako su tijekom studija i nakon zaposlenja u svako-

me slobodnom trenutku nicalle slike, tekstovi, knjige. Nije to lagan put i zahtijeva dosta odricanja, pogotovo kada iscrpljen od nastave stignem doma pa umjesto odmora stvaram, ali se tako približavam onome željenom puteljku odnosno slobodnom izboru. Posao u nastavi je težak i stresan, ali ga volim, pogotovo obveze koje imam kao razrednik. Vodim jedan divan razred u koji uvijek ulazim s veseljem. No, ispravno ste zaključili, slikarstvo i publicistika postali su moj prioritet. Iako su sasvim oprečni profesiji, oni se ne sukobljavaju nego nadopunjuju. Kad je riječ o mome umjetničkom djelovanju, moram istaknuti da u mojim radovima većinom caruje Boka. Drugi dio moga likovnog angažmana je organizacija i koautorstvo izložbi koje valoriziraju bokeljsku kulturnu baštinu, među kojima su *Boka kotorska u hrvatskom slikarstvu* izložena u Zagrebu i Splitu, *Slikarsko djelo B. Ivankovića* izložena u Zagrebu i Dubrovniku, *Bokeljska mornarica i njeni kapetani* izložena u Zagrebu i *Iz prošlosti Boke kotorske - Kravata u Bokelja* izložena u Padovi, Trstu, Tivtu i Zagrebu.

U novije vrijeme objavljujete jednu knjigu godišnje. Kako to uspijevate?

Uglavnom velikim trudom. Da bismo nešto stvorili, potrebno je dosta odricanja od lagodnoga života. To je moguće ako imate jak motiv. Na sreću, ja ga imam u ljubavi prema Boki, njezinoj kulturi i prošlosti, u mojim korijenima. Taj motiv pojačava i neka urođena (ili u ranom djetinjstvu formirana) znatiželja koja me tjera da stalno nešto čeprkam po arhivima i bibliotekama. Ako se pronađeno uspije oblikovati u neku priču, onda nastaje ta jedna knjiga, ali nisam

siguran da je baš godišnje. Absurd je da moje knjige koje obrađuju bokeljske teme veći interes pobuđuju i bolje stručne ocjene dobivaju u Zagrebu nego u Boki. Drastičan je primjer monografije o prčanjskoj crkvi Male Gospe za koju su reakcije i publike i struke nakon promocije u Zagrebu bile vrlo pozitivne. U Boki je to jedino izdanje koje analizira bokeljsku kulturnu i povijesnu baštinu za čiju prezentaciju nitko nije pokazao zanimanje. Nisam shvatio zašto je tako. Davno sam se opredijelio za teme iz kulturne i pomorske baštine te povijesti Boke jer je to ono što me i intelektualno i emotivno ispunjava. Emotivni naboj za mene ima posebnu vrijednost iako se to često pogrešno poistovjećuje s amaterizmom. Ispada da sva moja djelatnost, i likovna i publicistička, ima osnovu u zavičajnom ishodištu. Međutim, zbog gotovo mitske snage Bokokotorskog zaljeva mnogi Bokelji nisu se mogli, a niti željeli osloboditi zavičajnih okova.

Tko podupire Vaš rad?

Puno je više onih koji ga otežavaju zbog meni neshvatljivih razloga. Potporu imam u udruzi Hrvatska bratovština „Bokeljska mornarica 809“ Zagreb - od predsjednika dr. Josipa Gjurovića i tajnice mr. Majke Tabak Slošić, s kojima me veže dugogodišnja uspješna suradnja, a financijski mi je dragocjena potpora Ureda za kulturu grada Zagreba. Izdavanje moje posljednje knjige *Pomorstvo Boke kotorske na slikama Bazija Ivankovića* financijski je poduprlo Hrvatsko građansko društvo Crne Gore iz Kotora uz veliko zalaganje njihova tajnika, gospodina Tripa Schuberta. Od malobrojnih pojedinaca koji podupiru moj rad svakako bih izdvojio akademika Tonka Ma-

roevića, osobu jedinstvenu po spletu intelektualnih sposobnosti i ljudskih vrлина. A tu je potpora još nekoliko ovdašnjih intelektualaca prijatelja, što svakako ohrabruje.

Jeste li kad dobili honorar za svoj rad?

Jesam, ali puno češće ga nisam ni očekivao ni dobio ili sam ga se odrekao u korist projekta. Osnovna je želja uvijek završiti započeto - s

novcem ili bez njega. Najlakše je, i često jedino moguće, sašjeći svoj honorar. Iznos troškova pripreme za tisak moje posljednje knjige svakoga bi začudio. Kad se sam autor odrekne honorara onda se događaju lijepe stvari - nailazi na suradnike koji su isto tako spremni odraditi bez ili s manjim honorarom svoj dio posla. I ovo je prilika da se svima takvima još jednom najljepše zahvalim.

ŽELJKO BRGULJAN: POMORSTVO BOKE KOTORSKE NA SLIKAMA BAZIJA IVANKOVIĆA
THE MARITIME LIFE OF THE BAY OF KOTOR IN THE PAINTINGS OF BAZIJ IVANCOVICH

Naslovnica monografije

Konjikova pjesma, 1996.

**ANTONIO TONI PETROVIĆ IZ MJESTA ŠKALJARI KRAJ KOTORA
PONIKAO JE U VK PRIMORAC SA KOJIM JE POSTIGAO NAJVEĆE
USPJEVE, STANDARDNI JE REPREZENTATIVAC CRNE GORE**

Uspješna vaterpolo karijera

Igru karijere pokazao je kada je to bilo najvažnije - na završnom turniru Eurolige u Rijeci kada je 'Primorac' pobjedama nad ekipama 'Mladosti' i 'Pro Recca' stigao do šampionske titule. Po svim ocjenama poznavatelja vaterpola Antonio Petrović je bio igrač turnira.

Najmlađi u ekipi Primorca - drugi s desna, drugi red.

Piše:
Dušan Davidović

U dugoj povijesti vaterpola u Boki kotorskoj uloga 'Primorca' je iznimna, a u tom klubu stvoreni su prvaci čije je umijeće poznato diljem svijeta. Iz nekadašnjega ljetnog bazena, pa sve do zatvorenog plivališta koje je otvoreno 6. studenoga 1984., profesionalnu visinu i punu afirmaciju u sastavu 'Primorca' ili reprezentacije dosegнули su mnogi. Među onima koji su tu klasu potvrdili na nedavno održanom prvenstvu Europe u Nizozemskoj je ANTONIO TONI PETROVIĆ, koji je opravdao povjerenje selektora Ranka Perovića i okitio se srebrnom medaljom.

- Pokazali smo da imamo kvalitetu, iako su pripreme bile vrlo kratke. Vratili smo našu selekciju u vrh Europe i nadam se da ćemo to potvrditi i na sljedećim natjecanjima.

Dakle, očekujem prolazak na kvalifikacijama za Olimpijadu i onda borbu za medalju na Olimpijskim igrama u Londonu. Očekujem da vaterpolska reprezentacija donese prvu olimpijsku medalju u povijesti tog sporta Crne Gore – podijelio je s nama svoja razmišljanja Antonio Petrović dok očekuje i sportske uspjehe sa

svojim sadašnjim klubom 'Savonom' u Kupu Europe.

Uspješnu karijeru Petrović je počeo u 'Primorcu', čije je dijete u sportskom smislu, a rođen je 24. rujna 1982. godine. Već s osam godina počeo je dolaziti na treninge 'Primorca'. U školi vaterpola u 'Primorcu' je brzo napredovao te se s mladim selekcijama okitio mnogobrojnim titulama i skrenuo pažnju na svoj potencijal i već sa 16 godina postao je prvotimac 'Primorca'. Beskompromisan u obrani, veliki borac, posljednjih sezona i sve precizniji u završnim akcijama pred golom protivnika, Petrović je pokretač ekipe, idol navijača, uzdanica trenera...

Svakako igru karijere pokazao je kada je to bilo najvažnije - na završnom turniru Eurolige u Rijeci kada je 'Primorac' pobjedama nad ekipama 'Mladosti' i 'Pro Recca' stigao do šampionske titule. Po svim ocjenama poznavatelja vaterpola Antonio Petrović je bio igrač turnira, ali je šokiranim Talijanima, zbog poraza u finalu, dodijeljeno priznanje igrača turnira golmanu Tempestiju, a Petroviću je ostala tek utjeha što je neopravdano preskočen, prema mišljenju mnogih. Ipak, navijači 'Primorca' bili su sigurni - Toni je bio najbolji. Uostalom, u iznimno uspješnoj sezoni kada je 'Primorac' dominirao, Antonio Petrović proglašen je najboljim sportašem općine Kotor.

Pioniri Primorca- Petrović treći s lijeva, drugi red

„Sjećam se te sezone, bilo je nezaboravno. Igrali smo sjajno, atmosfera je bila nezaboravna i prava je šteta što taj sastav nije dugo ostao na okupu. Mogli smo dominirati Europom“, prisjeća se Petrović.

Uz trofej iz Rijeke, Antonio Petrović sudjelovao je i u osvajanju titule državnog prvaka, kupa Crne Gore, Superkupa Europe, ali je zbog financijskog kraha 'Primorca' drugi put pronašao klub u Italiji. Prije 'Savone' Petrović je od 2005. do 2007. igrao za tim 'Circolo Nautico Salerno', pa se vratio u Kotor. U kolekciji trofeja kotorskog prvaka vaterpola osim spomenutih vrijednih odličja su i dvije medalje sa završnih turnira Svjetske lige i to zlatna u Podgorici 2009. te srebrna godinu dana kasnije u Nišu. Ove godine, s pravom, očekuje i vrhunac karijere – sudjelovanje na Olimpijadi u Londonu.

Sve te medalje, kao i mnogobrojne uspjehe 'Primorca' Antonio Toni Petrović slavio je s mnogobrojnim navijačima i prijateljima u Kotoru u popularnom kafiću 'Fjaka', gdje su poklici 'Primorcu' i njegovim igračima uobičajeni program, a često je bilo razloga za feštu. Pjesme posvećene klubu i najboljim igračima bile su i jesu dio atmosfere u tom sport-

skom kutu grada Kotora koji je i dekoriran obilježjima vaterpola i 'Primorca'.

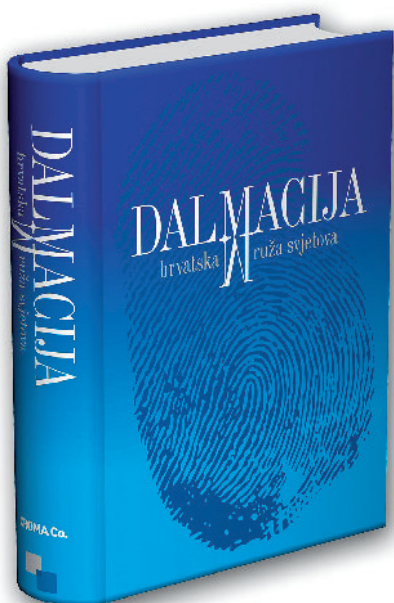
Kao najsajnije zvijezde u vaterpolu, biseri šampionskog 'Primorca' rasuti su diljem svijeta pa se i Antonio Petrović nalazi u privlačnome talijanskom gradu Savoni, ali ipak u Kotoru ne blijede sjećanja na šampionsku generaciju čiji je siguran oslonac bio Petrović. Ususret 30. rođendanu, u godini koja je vrlo dobro počela, kako u klubu tako i u reprezentaciji, Petrović se s pravom nada olimpijskoj medalji, što bi bio vrhunac karijere kotorskog mladića koji je već osigurao svoje mjesto među legendama vaterpola iz 'Primorca'. Stoga su i opravdana očekivanja prijatelja i navijača da će uporni i borbeni, vječiti optimist Antonio Petrović stići i do podjele medalja u Londonu, čime bi svojim fanovima pružio priliku za još jedno veselje.

Sretno ti, Toni, do olimpijskih visina!

KNJIGA KOJA SLAVI 2.000 GODINA DALMACIJE

Dalmacija - hrvatska ruža svjetova

Knjiga “Dalmacija - hrvatska ruža svjetova” u izdanju CROMA Co. iz Stobreča veliki je projekt, važna i temeljna knjiga o Dalmaciji za sadašnje i buduće vrijeme jer nudi obilje dokaza o našoj nepobitnoj svjetskosti koju nam često osporavaju

Knjiga *Dalmacija - hrvatska ruža svjetova* predstavlja Dalmaciju kao hrvatski dio neponovljiva Mediterana i integralni dio europskoga civilizacijskog i kulturnog prostora od vremena grčko-rimske civilizacije do danas. Kao granično područje Istoka i Zapada, Dalmacija je oduvijek bila pozornica dodira između naroda i svjetova, kultura i civilizacija, vjerovanja i migracija koje su u valovima donosile svoje utjecaje i uklapale ih u okvire zatečenoga kulturnog i civilizacijskog naslijeđa. Otud i naslovna sintagma knjige *Dalmacija - hrvatska ruža svjetova*.

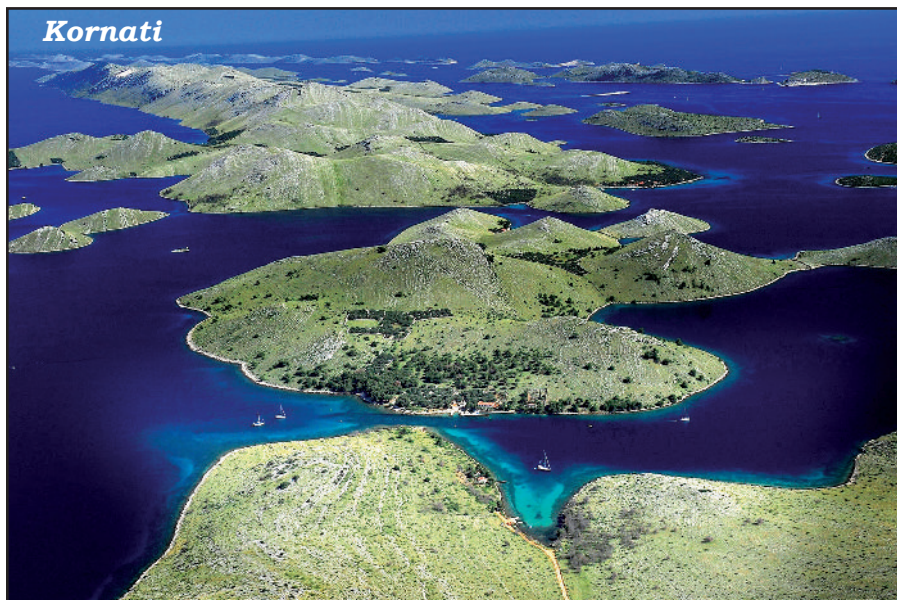

Gospa od Škrpjela

Važan dio knjige je sažet pregled povijesti Dalmacije tijekom vijekova. U posebnim poglavljima opisani su odnosi s velikim europskim državama i kulturama, arheološke, povijesne i jezične osobitosti, vrhunski spomenici dalmatinske kulturne i umjetničke baštine te poznati Dalmatinci koji su svojim djelima zadužili europsku i svjetsku baštinu. Nizom eseja i članaka opisane su i mnoge druge značajke dalmatinskog identiteta.

Priloge za ovu knjigu koja slavi dvotisućljetnu opstojnost dalmatinskog identiteta potpisuju 53 ugledna hrvatska autora (Ivo Babić, Veljko Barbari, Joško Belamarić, Inoslav Bešker, Jure Bogdan, Nenad Cambi, Jakša Fiamengo, Radoslav Katičić, Duško Kečemet, Tonko Maroević, Predrag Matvejević, Ivica Maštruko, Vojko Mirković, Slobodan P. Novak, Luko Paljetak, Jurica Pavičić, Petar Šimunović, Marin Zaninović i drugi), dok su u ilustrativnom dijelu svoje radove priložili mnogobrojni majstori fotografije među kojima se brojem uvrštenih radova ističu Ivo Pervan, Boris Kragić, Zoran Alajbeg, Željko Tutnjević, Matko Biljak i Ante Verzotti. Grafičko oblikovanje knjige potpisuje Igor Drača, dizajn naslovnice Boris Ljubičić, dok su knjigu nakon višegodišnjeg rada priredili i uredili Marin Kuzmić i Ante Mekinić, u čijoj režiji je i ostvaren ovaj istinski izdavački pothvat.

Ukratko, *Dalmacija - hrvatska ruža svijetova* veliki je projekt, važna i temeljna knjiga o Dalmaciji za sadašnje i buduće vrijeme – svima dobrodošla posebno u trenutku kad se Hrvatska nalazi na pragu Europske unije jer nudi obilje dokaza o našoj nepobitnoj *svjetskosti* koju nam često osporavaju. (A. M.)

Kornati

Pustinja Blaca

Palagruža. Mali otoci Dalmacije poseban su fenomen

*OBAVLJENA TERENŠKA ISTRAŽIVANJA O NEMATERIJALNOJ
KULturnOJ BAŠTINI HRVATSKOG STANOVNIŠTVA U
BOKI KOTORSKOJ U ORGANIZACIJI KULturnO ZAVIČAJNOG
UDRUŽENJA „NAPREDAK“*

„NAPREDAK“ iz Gornje Lastve

Piše:

Marija Nikolić

Kulturno zavičajno udruženje „NAPREDAK“ kao nevladina organizacija registrirano je 1991. godine, ali svojim radom nastavlja rad nekoliko kulturno-umjetničkih društava iz Gornje Lastve koja su u selu postojala još početkom XX. stoljeća, te je tako i jedno od najstarijih udruženja građana na ovome prostoru.

Gornja Lastva je malo selo na brdu Vrmcu koje se ugnijezdilo na 300 m nadmorske visine u zavjetrini osunčane padine.

Gornja Lastva

Njegovi projekti dosljedno provode u djelo ideju obnove i stavljanja graditeljskog i kulturnog naslijeđa u funkciju razvoja mjesta. Najvažniji projekt u ovom kontekstu bile su arhitektonske studentske radionice koje su šest godina organizirane u suradnji s Ecole d'Architecture Paris Val de Seine, a čiji radovi su sažeti u nedavno objavljenoj knjizi „Gornja Lastva između sjećanja i sadašnjosti“.

Očuvanje graditeljskog naslijeđa odnosno materijalne kulturne baštine važno je za očuvanje identiteta mjesta i ljudi. Ne manje važno je očuvanje nematerijalne kulturne baštine. Slabljenjem socijalne povezanosti stanovništva nestaju sjećanja na tradicijski način življenja, običaji godišnjeg i životnoga ciklusa, zaboravljaju se tradicijski napjevi, plesovi i igre, ponajprije jer nestaju ljudi koji su te običaje znali i izvodili. Svjesni da ovaj segment kulturnog naslijeđa nestaje, Udruženje pokreće projekt terenskih istraživanja nematerijalne kulturne baštine Gornje Lastve koje je tijekom rada prošireno na naselja Kotorskog i Tivatskog zaljeva. Projekt se realizira u suradnji Udruženja i Odsjeka za etnologiju i kulturnu antropologiju Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu i suradnika Instituta za etnologiju i folkloristiku u Zagrebu. Prva istraživanja obavljena su u svibnju 2009. godine, a trajala su deset dana. Istraživački tim činilo je petero studenata četvrte godine studija pod vodstvom dr. sc. Milane Černelić, dvije doktorantice na Fakultetu, te dva doktora znanosti s Instituta za etnologiju i folkloristiku (etnomuzikolog i etnokoreolog). Drugo istraživanje obavljeno je u prosincu iste godine, a radila je grupa od 11 studenata pod vodstvom dr. sc. Gorana Pavela Šanteka i Branka Da-

kovića. U veljači 2012. godine obavljeno je još jedno terensko istraživanje, a posebno proslava Tripundana. Istraživana su tematska područja: svadbeni običaji; običaji tijekom godine - Božić, Uskrs, procesije, krsno ime, procesije, obitelj i lokalna zajednica; migracije, etnomuzikologija; crkveno pjevanje; tradicijski plesovi; druga etnokulturološka građa - sve su to teme kojima se izražava identitet zajednice bokeljskih Hrvata. Terenskim radom obuhvaćena su naselja: Gornja Lastva i Donja Lastva, Lepetane, Tivat, Bogdašići, Bogišići i Krašići, Stoliv, Prčanj, Muo, Kotor, Dobrota i Perast. Glavne projektne aktivnosti su: terenska istraživanja - razgovor sa sadašnjim i nekadašnjim stanovnicima naselja na Vrmcu i u Kotoru i Tivatskom zaljevu tijekom kojih su bilježena njihova kazivanja; skupljanje pisanih dokumenata, starih fotografija i drugih fakata; tonsko snimanje kazivanja; tonsko i notno zapisivanje crkvenih i pučkih napjeva i njihovih riječi; bilježenje kamerom plesnih koraka; fotografsko bilježenje

susreta i mjesta, stvaranje fotodokumentacije; istraživanje građe koju posjeduju državne i crkvene institucije (Matični ured u Tivtu, Kotorska biskupija i Biskupijski arhiv, župni uredi u lokalnim župama); posjeti lokalnim muzejskim zbirakama i razgovor s njihovim stručnim osobljem.

Sva građa bit će pohranjena u Regionalnom Zavodu za zaštitu spomenika kulture u Kotoru, u Arhivu Odsjeka za etnologiju i kulturnu antropologiju na Filozofskom fakultetu u Zagrebu te u Dokumentaciji Instituta za etnologiju i folkloristiku. Jedanput dokumentirana i zabilježena nematerijalna kulturna baština postaje osnova za njezino znanstveno, muzeološko, medijsko i slično predstavljanje kako u Crnoj Gori i Hrvatskoj, tako i drugdje; za daljnje izučavanje; za folklorno obnavljanje i predstavljanje kako u umjetničkom smislu, tako i u turističkoj primjeni.

Istraživački radovi bit će objavljeni u knjizi koja će biti izdana nakon završetka projekta, tijekom 2013. godine.

KRONIKA GRADA KOTORA

1124.g.

Biskup **Urzacije** sa kotorskim knezom (**prior**) **Melom**, u prisustvu **Busine Katapana** (pomoćnika guvernera teme), daje **Tumbu sv. Arhangela** (Prevlaku) crkvi **sv. Tripuna**.

Citat: „... donamus tumbam sancti archangeli ad ecclesiam sancti Triphonis ...“

1141.g.

13. juna, u Rimu:

Papa **Inocentije II** (1130-1143) potvrđuje **Andreji**, arhiepiskopu crkve **Dubrovnika**, vlast nad zemljama **Zahumlje**, **Srbija** i **Travunija**, kao i gradovima **Kotor** ili **Rose**, **Budva**, **Bar**, **Ulcinj** te gradovima u **Albaniji**.

Pomen kotorskog biskupa **Nicefora I**.

1151.g.

18. marta, u Rimu:

Papa **Eugenije III** (1145-1153) potvrđuje da je grad **Kotor** u prekomorskoj zemlji pod vlašću **Johannesa**, arhiepiskopa crkve **Baria** u **Italiji**.

12. o7.

1154.g.

Prvi pomen kotorskog biskupa **Malona** ili **Maja**.

1166. g.

XIV indikt. Uskrs 24.o4.

19. juna, u Kotoru:

Kotorski biskup **Majo** sa albanskim biskupom **Lazarom**, **Martinom** biskupom

Panorama Kotora sa okolicom

Drivasta, i **Johannesom**, biskupom **Ulcinja**, posvećuje oltare crkve sv. Tripuna u prisustvu kotorskog kneza (**prior**) **Vite** i **Kir Izanacija**, vizantijskog namjesnika (**dux**) **Dalmacije** i **Dioklije**, u vrijeme pape **Aleksandra III** i cara **Emanuela Komnena**.

Katedrala je sagrađena **326** godina prije otkrića Amerike, a **254** godine prije mletačke vladavine; starija je **544** godine od crkve sv. Pavla u Londonu, **69** godina od crkve Notre Dame u Parizu, **313** godina od Uspenskog hrama u Moskvi, **460** godina od bazlike sv. Petra u Rimu, **17** godina od Studenice i **169** godina prije crkve manastira Dečani, koju je gradio **fra Vita**, franje-

vac trećoredac iz Kotora.

Prvi pomen Benediktinskog samostana **sv. Petra** na Šuranju, čiji opat **Petar** prisustvuje posveti oltara katedrale **sv. Tripuna**; postoje ostaci apside u koritu potoka.

Prvi pomen Benediktinskog samostana **sv. Mihaila** u gradu, čiji opat **Petar** prisustvuje posveti oltara katedrale **sv. Tripuna**; ostaci apside i pilastara stare crkve ispod postojeće crkve **sv. Mihaila** iz XIV v.

Prvi pomen Benediktinskog samostana **sv. Georgija** na otočiću ispred Perasta, čiji opat **Ivan** prisustvuje posveti oltara katedrale **sv. Tripuna**; od samostana nisu sačuvani tragovi osim nekoliko fragme-

II. SREDNJI VIJEK

nata preromaničke plastike u zbirci Gospe od Škrpjela.

1167.g.

Knez **Omiša, Nikola** (Kačić), kune se **Viti**, knezu (**comes**) Kotora da neće napadati brodove Kotorana od **Molunta** do **Trašta**.

Pomen kotorskog biskupa **Nikifora**.

1172.g.

28. juna, u Tuskolanu:

Papa **Aleksandar III** (1159-1181) definitivno potvrđuje **Rainaldu**, arhiepiskopu **Baria**, grad **Kotor** preko mora na obali **Dalmacije**.

1181.g.

20. septembra, u Dubrovniku:

Knez **Tripun**, vladalac (**dominator**) Kotora sa pet vijećnika sklapa ugovor o miru sa **Flaskonom** i opštinom **Dubrovnika**.

Pomen kotorskog biskupa **Bukiusa** ili **Bocinusa** (**Buća**).

1186.g.

mjeseca januara, u Kotoru:

Jura, setnik (**setnicus**) **Nemanje**, velikog župana **Raške**, pošto je postavio tri zakleta sudije Kotora: **Junija Sergijeva**, **Jakoba Boce** i **Petrolina Gregorijeva**, propisuje neke odredbe o kaznama koje se plaćaju u vizantijskom novcu zvanom **mihalati**.

1187.g.

mjeseca maja, u Bariu:

Pismo **Rainalda**, nadbiskupa **Baria**, biskupu Kotora **Bocinu** (1181-1191) o nekim kućama u **Bariu** za potrebe Biskupije.

1189.g.

Tokom **Trećeg krstaškog rata** preko Primorja prolaze vojske kojima komanduju **Fridrih Barbarosa** i engleski kralj **Ričard Lavljeg srca**.

1195.g.

Srednji sin velikog župana **Nemanje Stefan Prvovjenčani** (1160-1227) postao veliki žu-

pan **Raške** nakon **Nemanjinog** povlačenja u **Hilandar**, dok je najstariji sin **Vukan** dobio na upravu **Primorje**.

Mavro, sin **Andree Kacafrangi** sa ženom **Bonom**, kćerkom gradskog kneza (**prior**) **Bazilija**, sagradio je crkvu **Sv. Luke** u vrijeme velikog župana **Nemanje** i njegovog sina **Vukana**, kralja **Dioklije**, **Dalmacije**, **Travunije**, **Toplice** i **Hvosna**.

novembra mjeseca, u Palermu:

Carica **Rima** i kraljica **Sicilije Konstanca** piše pismo **Doferiju**, nadbiskupu **Baria**, i daje povlasticu kotorskim pomorskim trgovcima da ne moraju plaćati lučku taksu (**ancoraticum**) niti taksu za zauzimanje prostora na tržnici (**plateaticum**).

1197.g.

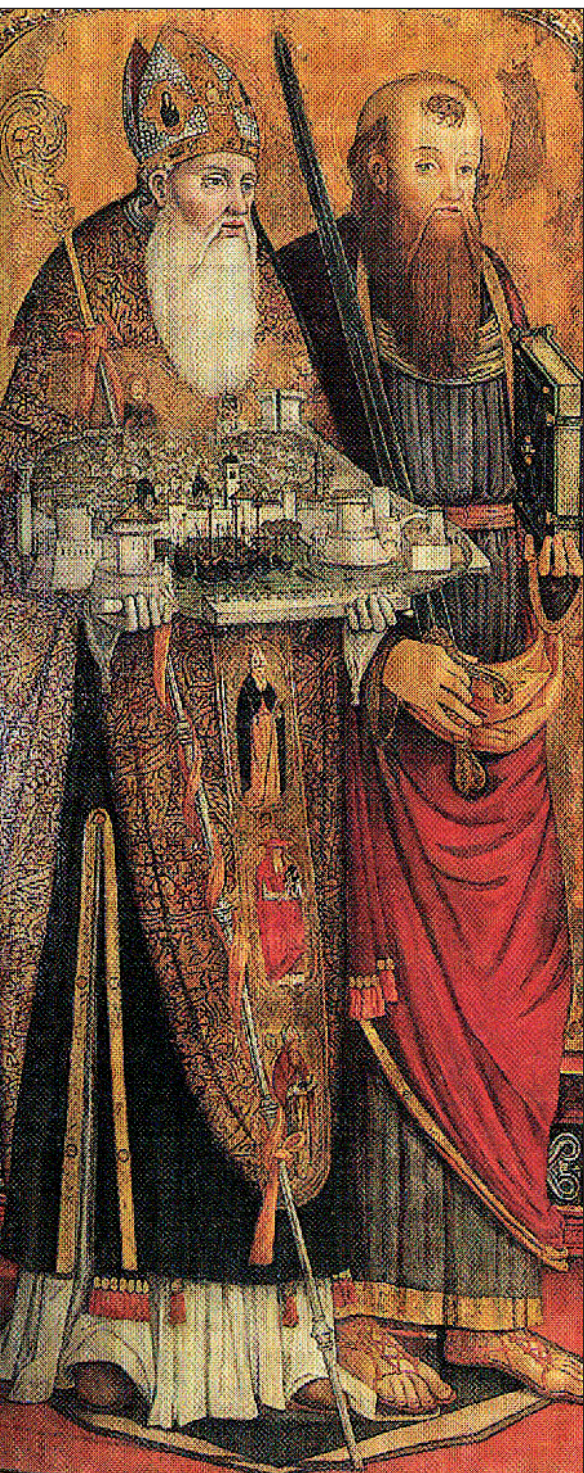
U vrijeme **Vukana**, kralja **Duklje**, **Dalmacije**, **Travunije** i **Toplice**, i gradskog kneza **Bogdana**, sudije **Junije Sergijev**, **Jakob Leoce**, **Petrolin Gregorijev**, te **Miha Pagan**, **Paskal Drago**, **Marin Evaicijev**, **Nikola Graban** i **Dabrača** silnog **Bazilija**, donose odluku o zalozima u kocki. Prisutan i župan **Mavro**, možda **Mavro Andrejin Kacafrangi**, ktitor crkve sv. Luke.

1199.g.

U intitulaciji odluke gradskog Vijeća pominju se kralj **Vukan** i knez Kotora **Desimir**.

Sveti Vlaho

**Sveti Vlaho došao je u Dubrovnik
1026. godine, prijenosom s
kotorskog područja**

Sveti Vlaho, „dubrovački poglaviti obranitelj“, za života je bio prvo liječnik, zatim biskup u antičkoj Sebasti (danas turski Sivas) u Maloj Armeniji. Tu je u veljači 316. umro mučeničkom smrću, u progonima cara Licinija koji je i nakon Milanskog edikta 313. nastavio s persekucijama kršćana, u vrijeme sraza s Konstantinom. Licinijevi vojnici uhitili su ga skrivenog u jednoj kapadokijskoj špilji na planini Argeusu, gdje je stanovala okružen divljim zvijerima koje su mu donosile hranu, a on ih je - postavši tako i veterinar - zauzvrat liječio. Mučen je željeznim vunarskim češljem (grebenom) i bačen u jezero.

Zaziva se protiv grlobolje jer je jednom, prema legendi, ozdravio neko dijete kojemu je u grlu zasjela kost od ribe. Na blagdan ovoga sveca svake godine dijeli se u crkvama blagoslov grla. Svećenik s dvjema ukrštenim svijećama pristupi vjerniku i moli: „Per intercessionem Sancti Blasii, episcopi et martyris, liberet te Deus a malo gutturi, et a quolibet alio malo. In nomine Patris, et Filii, et Spiritus Sancti. Amen.“ („Po zagovoru sv. Blaža, biskupa i mučenika, oslobodio te Bog od bolesti grla i svakoga drugog zla!“) Svečeve riječi navodi već Aetius iz Amide,

bizantski dvorski liječnik (oko 500-tih godina) u jednome od najvažnijih kasnoantičkih medicinskih kompendija (*Opus medicum libris XVI* ili Βιβλία Ιατρικά Εκκαίδεκα): Blasius martyr o servus Christi dicit, *aut adscende, aut descende* - „iziđi ili siđi“! Otud je zaštitnik otorinolaringologa, veterinara, pastira i vunara, kao i divljih životinja; jedan od 14 svetaca pomoćnika.

Oko datuma dolaska svečevih moći u Dubrovnik postoji prilično nesuglasje u dubrovačkih pisaca. *Annales Ragusini Anonymi* donose 971. godinu (što prihvaća većina starijih povjesničara), a spominju se i drugi datumi. Dubrovački pisci nastojali su, naime, uvođenje kulta sv. Vlahe smjestiti u dublju prošlost, kao što su i postanak svoje nadbiskupije nastojali datirati što ranije. Povjerovat ćemo, ipak, kronici najstarijega dubrovačkog pisca Milecija (1340.), čiji su se fragmenti sačuvali u Anallima Nikše Ranjine: „Malo kasnije, dok je u Dubrovniku čast nadbiskupa imao Vital, a čast suca Lampredije, bili su zajedno prenijeti u Dubrovnik tjelesni ostaci Loure (ali ne onoga koji je bio pečen na žeravici), te Andrije i Petra (ali ne Kristovih učenika), koji su se bili ukazali Kotoranima. Zajedno s njima,

kako je utvrđeno, pronađena je i glava sv. Vlahe kad je tekla godina tisuću dvadeset šesta.“

Petilovrijenci, kako su ih u Dubroniku zvali, bili su inače iz porodica Zagurovića iz Kotora ili Žanjice. Njihov prijenos prati stereotipna legendarna motivika. Braća se u snu objavljuju nekoj časnoj sestri molbom da u Kotoru zatraži da ih se kršćanski pokopa. Njezin san u Kotoru je ismijan pa sad Petilovrijenci od nje traže da to isto zatraži od Dubrovčana. Legenda dalje priča o pravoj noćnoj operaciji naoružanih Dubrovčana (uobičajena *furtum sacrum*), koji pod vodstvom svog nadbiskupa nalaze tijela mučenika i glavu sv. Vlahe - na tuđem teritoriju.

Događaji iz vremena nadbiskupa Vitala relativno su nam dobro poznati. Papa Benedikt VIII. dao mu je 1022. naslov nadbiskupa epidaursko-dubrovačkoga. Bio je to stvaran datum obnove dubrovačke metropolije, njezin ponovljeni rođendan nakon prijenosa biskupskog sjedišta iz Epidauruma, a koja je stekla jurisdikciju na golemome okolnom prostoru prema kojemu je iste aspiracije imala kotorska crkva. Kompliciranu borbu dubrovačke crkve za učvršćenje metropolije Vital je vodio i tako što je Dubrovniku s nekoliko značajnih poteza odredio čitav program zaštitničkih znakova. Sigurno će uz njegovo ime, a u svezi s prijenosom tolikih relikvija, trebati povezati i zamašnu pregradnju katedrale u prvoj polovici 11. stoljeća. Uz moći sv. Vlahe nadbiskup je nabavio za Dubrovnik još jednu iznimno značajnu relikviju - *Pelenice Isusove*, u kojima je sv. Šimun primio Krista u prikazanju u hramu. S obzirom na svetkovinu sv. Vlahe (3. veljače), pelenica na najsnažniji način označava blagdan purifikacije - Svijećnicu (Kandelora) koja pada dan ranije, predstavljajući snažan dodatni argument u programu nadbiskupa Vitala da u Gradu stvori novu i iznimno značajnu svečanost koja će još stoljećima poslije predstavljati temeljni i konstitutivni čin okupljanja svih gradskih slojeva u solidarnu cjelinu.

Dinamički aspekt svetih legendi, ovisno o razvoju povijesnih prilika, čini da se početni motivi zaboravljaju, nadopunjuju, mijenjaju novima - iako ih legende prikazuju sinkrono. Sv. Vlaho dobio je nakon antimletačke funkcije i antitursku. Tradicija kaže da je Parac spriječio sultana Mehmeda II. koji je 1463. namjeravao napasti Dubrovnik. Konj mu tri puta nije dopustio da ga uzjaše kad je htio povesti vojsku. Uvođenje kulta sv. Vlahe početkom 11. st., u vrijeme uspostave dubrovačke metropolije, treba procijeniti u tadašnjim prilikama regionalnog konteksta. Kotor se odmah nakon što je Benedikt VIII. udijelio palij dubrovačkom nadbiskupu Vitalu usprotivio rješenju po kojemu

kotorski biskup postaje sufragan dubrovačkog metropolite. Otkriti i ugrabiti Kotoranima njihove mučenike ostavilo je dubok dojam u tom kraju koji je glasovit po nama neuobičajenoj proizvodnji svetaca i svetoga. U takvoj interpretaciji prestaje nam biti neobično što se u Dubrovniku i u obližnjem Kotoru poklapaju dani svetkovanja njihovih zaštitnika. *Dies Natalis* sv. Vlahe, naime, isti je kao sv. Tripuna, koji se u Kotoru slavi kontinuirano od 809. godine. Sveti Vlaho mogao je, dakle, doći upomoć da na svojevrsan način neutralizira sv. Tripuna.

(O svemu tome čitatelj može doznati u opsežnome autorovu članku objavljenom u Književnom krugu pod naslovom: *Studije iz srednjovjekovne i renesansne umjetnosti na Jadranu*, Biblioteka znanstvenih djela, Split 2001., str. 165. - 199.)

Epizoda sa Šćepanom Malim

Piše:
**Lovorka Čoralić i
Maja Katušić iz Zagreba**

Marko Antun, sin Dominika Bubića, rođen je u Budvi 1735. godine. Odabirom zanimanja odlučio je slijediti oca i strica te je tako imao vojnu karijeru. Već se 1747. godine spominje kao kapetan u pričuvu, a u veljači 1757. godine odlukom generalnog providura Alvisea Contarinija imenovan je kapetanom čete (*compagnia*), koja se nalazila u sklopu regimente pukovnika Rizza. Tom četom prije njega zapovijedao je njegov tada pokojni stric Stjepan. Godine 1756. bio je povjerenik za granice prema Skadru i Ulcinju te je bio zadužen za normalizaciju odnosa između Bokelja, Ulcinjana i Skadrana sa svrhom nesmetanog trgovanja. Bio je zapovjednik vojnog odreda na ratnoj fregati *Tolleranza* te se istaknuo u borbama oko Krfa i u Africi.

Pukovnik, pogranični nadzornik i mletački opunomoćenik

Nekoliko godina kasnije, 1767. godine, Marko Antun Bubić boravio je nekoliko mjeseci u rodnome kraju. Naime,

Pojava Šćepana Malog na granicama mletačkih istočnojadranskih stečevina izazvala je nepovjerenje u Mlečana te se Marko Antun Bubić kao osoba podrijetlom s tih područja nametnuo kao pouzdan izbor za praćenje stanja i diplomatsko djelovanje.

odlukom generalnog providura Antonija Reniera 20. listopada 1767. imenovan je umjesto svoga oca pukovnikom i mletačkim nadzornikom za područje Pobora, Maina i Braića te je na tome graničnome mletačko-crnogorskom području sljedećih mjeseci odigrao vrlo značajnu ulogu kao posebni mletački opunomoćenik. Naime, sredinom 18. stoljeća taj je prostor bio poprište nesvakidašnjih događaja vezanih uz pojavu samozvanca Šćepana Malog, koji se predstavljao kao tada pokojni ruski car Petar III. te se uspio nametnuti za vladara Crne Gore. Pojava Šćepana Malog na granicama mletačkih istočnojadranskih stečevina izazvala je nepovjerenje u Mlečana te se Marko Antun Bubić kao osoba podrijetlom s tih područja nametnuo kao pouzdan izbor za

praćenje stanja i diplomatsko djelovanje.

U tri mjeseca (rujan, listopad i studeni) Marko Antun Bubić slao je nekoliko puta detaljne izvještaje iz Budve generalnom providuru Dalmacije Renieru, u kojima ga obavještava o svim događajima vezanim uz samozvanca Šćepana. Izvještaji obiluju podacima o postupcima i planovima Šćepana Maloga. Primjerice, govore o Šćepanovoj namjeri da pomiri crnogorske plemenske glavare, poglavito Paštrovčane s Mainjanima i Braićima, o mogućem ujedinjenju glavara Crmničke, Riječke, Katunske i Zetske nahije i o njihovoj prihvaćanju Šćepana vođom, o sastanku Šćepana s crnogorskim vođama u Vrelima, kao i o drugim, mahom lokalnim pitanjima vezanim uz Šćepanovo djelovanje i utjecaj.

Izvjestaji o Samozvancu

Posebno su zanimljivi dijelovi izvještaja u kojima Bubić opisuje susrete sa Samozvancem te impresije o njemu. Kao prvo, susret Bubića kao mletačkog opunomoćenika i Šćepana Malog nije bilo jednostavno organizirati jer je Šćepan Mali tražio na uvid providurov pismeni nalog kojim bi se dokazalo da Bubić dolazi prema želji generalnog providura. Na posljetku, do susreta Bubić – Šćepan Mali došlo je u listopadu 1767. godine u Mainama. Bubić u izvještaju opisuje kako je prvo, prije službenog primanja, četvrt sata čekao ispred kuće jer je Šćepan spavao. Vrijeme je tada kratio *in compagnia d'alcuni Capi di Montenegro* koji su se kod Šćepana okupili radi skupštine na Cetinju. Napokon, kad se susreo sa Samozvancem pozdravio ga je *nell'idioma illirico*, a Šćepan mu je odgovorio: *Steffano Piccolo è il mio nome, il più piccolo del Mondo*. Posebno zanimljiv dio izvještaja je fizički opis Šćepana Malog (koji Bubiću nalikuje na ruskog cara Petra III., čiji je portret prije vidio), opis njegove odjeće (sve je izrađeno *alla Turca*), opis Šćepanova puta preko Bosne u Maine, kao i nabranje osoba koje su činile Šćepanovu pratnju. Do njihova ponovnog susreta došlo je nekoliko dana kasnije (novi izvještaj generalnom providuru datiran je 17. listopada), kada je Marko Antun Bubić zaprijetio Samozvancu da prestane zadirati u mletačka interesna područja. Prema Bubiću, na njegove „prijetnje” Šćepan se samo nasmijao i odgovorio da će svim svojim protivnicama odrubiti glavu „a Vi (Bubić, *op. aut.*) ćete biti prvi”. Na Bubićevu izjavu da će sve Katunjane koji su pristali uz Samozvancu Mlečani proglasiti izdajica-

ma, Samozvanac je odgovorio da ga za mletačka stajališta nije briga. Na osnovi Bubićevih izvještaja, ali i izvještaja drugih mletačkih povjerenika, nastao je opsežan izvještaj generalnog providura Reniera mletačkoj vladi 20. listopada 1767. u kojem stoje temeljne informacije o Šćepanu Malome i njegovu djelovanju. Opći zaključak koji proizlazi iz toga izvještaja jest da je Šćepan *un vagabondo* koji želi pobijediti Turke, zavladatai pokrajinom i uvesti red među pravoslav-

nim svećenstvom. Posljednji zapisi o Bubićevoj epizodi sa Šćepanom Malim datiraju iz studenoga 1767. kada providur Renier napominje da mu je Bubić prenio dva Šćepanova pisma: u prvome se žali (Šćepan) da ga Mlečani ne trpe, dok u drugome moli mletačku središnjicu da oslobodi jednog sudski gonjenog Crnogorca s mletačkog područja. Koliko je trajala i kako je završila Bubićeva epizoda sa Šćepanom Malim iz dosad skupljenih izvora nije moguće pratiti.

Lažni car Šćepan Mali vladar Crne Gore

Zamisli želju...

- Potrošački krediti
- Gotovinski krediti do **20.000€**
- Sprint krediti
- Krediti za kupovinu automobila
- Krediti za penzionere i studente
- Krediti za pomorce do **25.000€**
- Krediti za adaptaciju i izgradnju

Ovo nije magija, već...
FER KREDITI

HIPOTEKARNA BANKA

Vama posvećena

NAŠ DOM JE NAŠA BUDUĆNOST.

UZ PBZ STAMBENI KREDIT:

**AKCIJSKA KAMATNA STOPA, FIKSNA ZA PRVU GODINU,
JOŠ POVOLJNIJI UVJETI ODOBRENJA I KORIŠTENJA.
ZATO ŠTO ŽELIM OBLIKOVATI SVOJU BUDUĆNOST.**

Gradite budućnost uz pouzdanog partnera, jedinu veliku banku koja u protekle dvije godine nije jednostrano podizala kamatne stope na postojeće kredite. Iskoristite novu generaciju stambenih kredita uz akcijsku kamatu, fiksnu za prvu godinu otplate kredita, za kredite ugovorene do 31. ožujka 2011. Posebno povoljni uvjeti za mlade do 40 godina uz kamatnu stopu 6,5% godišnje, fiksno, za prvu godinu otplate kredita (EKS* 6,84%).

*EKS je izračunat uz najnižu naknadu i najduži rok otplate

 PRIVREDNA BANKA ZAGREB

Mislimo unaprijed s Vama.

PBZ
stambeni krediti

PBZ je član grupe **INTESA** **SANPAOLO**

ZAGREB CROATIA

Ljubav
na prvi pogled

TURISTIČKA ZAJEDNICA GRADA ZAGREBA

tel. + 385 1 481 40 51. 481 40 52. 481 40 54. fax. + 385 1 481 40 56.

e-mail. info@zagreb-touristinfo.hr www.zagreb-touristinfo.hr

Časopis bez granica

Časopis Hrvatski glasnik, izdavača Hrvatskog građanskog društva, jedino je glasilo Hrvata Crne Gore. Bavi se temama važnim za život hrvatske zajednice u Crnoj Gori: političkim, gospodarskim, društvenim, kulturnim, povijesnim... ali je i u stalnoj misiji povezivanja dvaju država, Hrvatske i Crne Gore.

Distribuirana se u Crnoj Gori, a putem pretplate stiže u Hrvatsku, Europu, Australiju, SAD...

Otvoreni smo za suradnju, sugestije i dobronamjerne primjedbe.

Nastojimo da svaki sljedeći broj uradimo bolje i kvalitetnije, sa raznolikim i zanimljivim sadržajem.

Budite i dalje s nama, šaljite Vaše priloge, budite i Vi jedan od kreatora našeg i Vašeg lista!

Pretplatite se!

NARUDŽBENICA

Ovim neopozivo naručujem primjeraka "Hrvatskog glasnika"

Ime i prezime/naziv tvrtke

Ulica i broj

Grad

Poštanski broj

Država

Tel/fax

E-mail

Datum

Potpis/pečat

MEDIJSKI PARTNERI

Hrvatski glasnik

PRETPLATITE SE!

Za Crnu Goru:

20 eura

na žiro račun
520-361700-17
Hipotekarna banka

Za Hrvatsku:

200 kuna

na kunski račun
23600001101667657,
Zagrebačka banka d.d.,
Poslovnica Dubrovnik
Vukovarska 7,
20 000 Dubrovnik

Za inozemstvo:

30 eura

Beneficiary 59 : /
ME25520042000000104966
(Acc. No-IBAN)
Hrvatski građansko društvo Crne Gore, Zimski bazen Kotor Account
with 57a: HBBAMEPG (HIPOTEKAR-
NA BANKA AD PODGORICA) Inter-
mediary 56a: DEUTDEFF (Deutsche
Bank ag Frankfurt) EUR, USD

Ovu narudžbenicu i kopiju uplatnice pošaljite na adresu izdavača:
Hrvatsko građansko društvo Crne Gore, Zatvoreni bazen Škaljari, 85330 Kotor, Crna Gora
Pretplatiti se možete i u Uredu HGDCG u Kotoru

Okus koji razotkriva užitke.

A woman with blonde hair and red lipstick is dressed as an angel. She has large, fluffy white wings and is wearing a white, ruffled, sleeveless dress. She is holding a chocolate ice cream bar in her right hand and a white mask with black patterns in her left hand. She is sitting on a dark surface, possibly a chair or the floor, against a dark background.

www.ledo.hr

KING
KRALJ UŽITKA

INA predstavlja nova EURO V goriva:

motorni benzin EUROSUPER BS 95
motorni benzin EUROSUPER BS 98
dizelsko gorivo EURODIESEL BS

INA CRNA GORA d.o.o. PODGORICA

Podgorica - 18 JULA 33, 81000 Podgorica

tel: +382 20 218 302

+382 20 218 303

+382 20 218 803

fax: +382 20 218 804

e-mail: inacg_podgoricat-com.me

INA CRNA GORA d.o.o. TIVAT

Durmidran-Mrčevac, 85320 Tivat

tel: +382 32 66 03 15

fax: +382 32 67 11 42

www.inacg.me

INA CRNA GORA